אפשייד אוו. לכבוד ח. גרינבערג היינט 9 אוונט אין פאלקס-שול. אלע פריינט געלאדן

אויפזוכט: אידישע פאלקס שול געזעלשאפט

זון אויפגאנג — 4.24.
זון אונטערגאנג — 8.27.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנארע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

וועטער: קלאר און וואכרים

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 106. Winnipeg, Mon. June 1, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג טז' סיון, תרצ"א

נאך פיר דזכאבארישע שולן אפגעברענט

גאווערנאר פון מישיגאן שרייבט אונטער רעגיסטראציע ביל

200 טויזנט אויסלענדער וועלן זיך דארפן פארדעגיסטרירן אין משך פון צוויי חדשים צייט. — פאניק צווישן אויסלענדער, וואס האבן מורא פארן פאספארטן סיסטעם. — קאמף צו דערקלערן ביל אומקאנסטיטוציאנעל

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואכרט" פון "איטא")

דעטראיט, מיש., יוני 1 (איטא). — לעגאלע קרעפטן, אונטער דער פירערשאפט פון טעאדאר לעווין, ארגאניזירן זיך פאר א קאמף וואס עפנט זיך היינט אינדערפרי אין גריריכט, צו דערקלערן פאר אומקאנסטיטוציאנעל דעם צווייטן רעגיסטראציע ביל וואס איז אנגענומען געווארן פרייטאג פון'ם גאווערנאר ברוקער.

דערווייל גרייט זיך דער שטאט-קאמיטעט פאר געזעלשאפטלאכער זיכערקייט, אסקאר אלאנדער, אנצופאנגען די רעגיסטראציע פון די פרעמדגעבארענע אזוי ניך ווי די נייטיקע פארמען, וועלן זיין פארטיק פון דרום.

דער ביל גייט גלייך אריין אין קראפט, און עס ווערט געהאפט צו פארדעגיסטרירן 200 טויזנט אויסלענדער אין משך פון זעכציק טעג צייט.

דער אטארני דזשענעראל, מר. וואורהיז, האט דערווייל ניט קלאר געמאכט זיין שטעלונג צום ביל פון'ם לענאלן שטאנדפונקט, טעאדאר לעווין האט אבער שוין גרייט די פאפירן מיט וועלכע ער וועט זוכן אן "אינדזשענקשאן" קעגן דעם איינפיר פון דעם דאזיגן ביל אין קראפט.

די פרעמדגעבארענע אינ'ם שטאט זיינען דערווייל אין א היסטעריש צושטאנד, און זיי ציטערן, אז דער רעגיסטראציע סיסטעם וועט זיין נאך ערגער ווי דער אמאליקער רוסישער פאספארטן סיסטעם.

היינט האט זיך אנגעהויבן דער זיבעטער צען-יאריקער צענזוס איבער גאנץ קאנאדע

אלע ענטפערס אויף די פראגעס פון די ענומעראטארן זיינען שטריינג קאנפידענציעל.

היינט פאנגט זיך אן איבער גאנץ קאנאדע דער זיבעטער "צען-יאריקער צענזוס" פון דער באפעלקערונג, און אן ארמיי פון דער צענדליקער טויזנטער ענומעראטארן וועלן באזוכן יעדע הויז אין לאנד, צו פארשרייבן די באפעלקערונג.

דער צענזוס באשריינקט זיך אבער ניט בלויז אויף דער באפעלקערונג, נאר אויך אויף די באשעפטיקונגען און פארמען פון לאנד, און די צענזוס פאפירן וועלן דערנאך נעבן א געוויסן בליק אויף דעם עקאנאמישן מצב אין לאנד.

דער דערפאלג פונ'ם צענזוס היינגט אין דער גרעסטער מאס אפ פון דער מיט-ארבעטערשאפט פון יעדן ברינער. דר. ענס-פערס וואס ווערן געגעבן זיינען שטריינג דרינגענד געבעטן צו געבן אפנהארציקע און פינקטלאכע ענטפערס. אין קיין פאל טארן די ענטפערס ניט באנוצט ווערן קיינן דעם ברינער, אפילו ווען ער זאל אין זיי אנגעבן אן אומגעזעצלאכע באשעפטיקונג, אדער ער זאל אנגעבן זיין אמת'ע הכנסה, בעת ער האט דעם שטייער אינ'ם ספעקטאר אנגעגעבן אנדערע ציפערן.

אין פאל פון פארכטערס און געשפטס-לייט שטעלט זיי דער צענזוס א גרויסע צאל פראגן בנוגע זייערע באשעפטיקונגען. אבער יעדן ברינער וועלן געשטעלט ווערן אמווייניקסטנס די פאלגנדיקע 24 פראגן:

1. אייער נאמען און וואו איר וואוינט.
2. אין אייער היים אן איינגענע אדער א נערונגענע.
3. די ווערט פון אייער היים, אדער וויפיל רענט צאלט איר.
4. וויפיל צימערן אין הויז און פון וועלכן מאטעריאל איז זי געבויט.
5. האט איר א ראדיא אין אייער היים?
6. וואס זייט איר אין דער פאמיליע (הויפט, ווייב, זון און א. וו.)
7. מין (מענלאך און ווייבלאך).
8. ניט פארהייראט, פארהייראט, גע'נט, אלמן אדער אלמנה?
9. אייער עלטער ביים לעצטן געבורטס-טאג.
10. וואו געבארן געווארן.
11. וואו איז אייער פאטער געבארן געווארן.
12. וואו איז אייער מוטער געבארן געווארן.
13. ווען זייט איר געקומען קיין קאנאדע (אויב אן איינגעוואנדערטער).
15. וואס איז אייער נאציאנאליטעט?
16. אייער ראס אפשטאם און פון וועלכן לאנד שאמט אייער פאמיליע.
17. קאנט איר ריידן ענגליש? פראנצויזיש?
18. וואס איז אייער מוטער שפראך.
19. פון וועלכער רעליגיע זייט איר א מיטגליד אדער אנהיינגער.
20. קאנט איר לייענען און שרייבן?
21. וויפיל חדשים געווען אין שול פון סעפטעמבער 1, 1930 (אין פאל פון א קינד פון שול עלטער).
22. אויב איר באשעפטיקט זיך, וואס אין אייער באשעפטיקונג?
23. אין וועלכער אינדוסטריע זייט איר באשעפטיקט?
24. זייט איר אן ארבעטס-געבער, אן אנגעשטעלטער אדער ארבעט פאר זיך? די פאלקס-ציילונג, ווערט אפגעשאצט, וועט אנהאלטן ארום זעקס וואכן צייט.

אראבער פאדערן פולן אפשטעל פון אידישער אימיגראציע

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים, יוני 1 (איטא). — דער פולער אפשטעל פון דער נאצער איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל אין די גרינדונג פון א רעגירונג פארארגאניזירט צו די דער-ווייטערע פארשייער פון פאלץ, זיינען צוויי פון די פינף וויכטיקסטע פארערונגען אויס-דערקיקט אין א בריוו פון דער אראבישער עקזעקוטיווע, וואס באלייט דער עקזעקוטיווע מעמאראנדום איבער לארד פאס פילדס וויינס פאפיר פון לעצטן אקטאבער. — ווי עס ווערט באקאנט צו דער "איטא", דער בריוו מיט'ן מעמאראנדום זיינען נעכטן אפגעשיקט געווארן צו דער מאנדאטן קאמיסיע.

פיקניק אין זאנענפעלד קומענדיקן זונטאג

ווי מען מעלדעט אונז, וועט דער קולטור קלוב פון דער פאלאנע זאנענפעלד, פאסק., דורכפירן א פיקניק קומענדיקן זונטאג, יוני 7טן, ארום דער שול.

א רייכע פראגראם פון ספארט ווערט אראנזשירט, איינשליסלעך פוטבאל, בייס-באל, ראנגל, שפרינגען, לויפן פייטינג און א. וו. א בופעט וועט סערווירן צו בייסן און געטראנקען. אין אונט וועט דורכגעפירט ווערן א פראגראם און א טאנץ אין זאל פון שול.

אלע אידן פון אומגעגנט און פון עס-טעווא זיינען געבעטן צו קומען צו דעם יום-טוב.

היינט אפשייד אונט פאר חיים גרינבערג

אונטער אויפזיכט פון דער אידישער פאלקס-שול געזעלשאפט ווערט היינט, 9 אויגיגר, געגעבן אן אפשייד אונט לכבוד חיים גרינבערג, וועלכער האט דא געגעבן א סעריע פון צען לעקציעס.

די פאלקס שול געזעלשאפט לארעט אייז אלע פריינט צו קומען פארבריינגען אן אונט מיט דעם חשוב'ן נאסט און זיך בעזענענען שטאט. די פארזאמלונג וועט זיך אנפאנגען פונקט 9 אוונט.

אנטיסעמיטישער קאמפיין פאר-שפרייט זיך אין דרום-אפריקע

מעקסיקאנער אידן ציטערן פאר היינטיקער דעמאנסטראציע

מעקסיקא סיטי, יוני 1 (איטא). — דער רעגירונג וועלן בייוואוינער די דעמאנסטראציע, אבער דאך האט די רעגירונג ניט געוואלט דערלאזן צו פארמאכן די שפרייט לכבוד דער דעמאנסטראציע און צו שליסן די רעגירונגס אפיסעס. א סך קאמערציעלע הייזער וועלן זיך אבער פארמאכן לכבוד דער דעמאנסטראציע. צערעבנדיק איר אזוי וויכטיקייט.

באריכטן וואס קומען אן ציינג, אז די אנטי-אידישע טענדענצן פארשפרייטן זיך צו אנדערע טיילן פון לאטיינישער אמע-ריקע. אין באנאמא, קאלאמביא, איז אן ערנסטע לאגע געשאפן געווארן צוליב דער וואכסנדיקער אפענער שנאה פון לאקאלע העגדלער קעגן די אידישע הענדלער. די געשעפטס קריינן דארטן האבן זיך געווענדט צו דער רעגירונג פארדרנדיק אימ-גראציע באשרייענקונגען און ספעציעלע שטייערן קעגן אידישע הענדלער.

קליניק קאמפיין אפנע-ליינט ביז יוני 15טן

די דירעקטארן פון דער מאנוט כרמל קליניק בעטן אונז צו מעלדן, אז זיי האבן באשלאסן אפצולייגן זייער נעפלאנטן מיט-גלידערשאפט קאמפיין פאר דער דאזיקער אינסטיטוציע אויף דעם 15טן יוני.

דעם דאזיקן באשלוס האבן זיי אנגענומען מען כדי ניט צו שטערן דעם קאמפיין פון דער תלמוד תורה וואס גייט איצט אן אין שטאט.

מארק-טעג וועלן אפגעהאלטן ווערן יעדע צוויי וואכן אין ניפאווא

מארק-טעג לויט'ן מוסטער פון די יארידן אין דער אלטער היים, ווערן איצט איינגעפירט דא, און יעדן צווייטן דאנערשטאג (ד. ה., איין מאל אין צוויי וואכן), וועט אזא סארט יאריד דורכגעפירט ווערן אין ניפאווא, מאנ., אן ערך פון דריי שעה רייזן פון ווינידפעג, אויפ'ן הויפט-טראקט קיין דאפין.

אויפ'ן מארק דא וועלן נעקויפט און פארקויפט ווערן אלערליי סחורות און פראדוקטן, — פערד, פי, קעלבער, שאף, חזיריס, לעבעדיקע אדער געשלאכטענע ער פות, פוטער, אייער, וואל, פערד-האר, פעלכלאך, מעש, קופער, גרינסן און א. וו. דאס וועט זיין זייער באקוועם פאר די רייזנדיקע סוחרים, איינשפארנדיק די די הוצאות פון ארומפאר איבער די פארמס.

דער ערשטער מארק טאג אין ניפאווא וועט פארקומען קומענדיקן דאנערשטאג, יוני 4טן, און פרעמיער ברעקען און די מיטגלידער פון זיין רעגירונג וועלן זיין ערן-נעסט און וועלן עפענען דעם מארק.

די מארק קאמיסיע פון ניפאווער "באנד אף טרייד" לאדעט העפלאכסט איין צום מארק אלע די וואס וויל קויפן אדער פארקויפן, און זאגט זיי צו די בעסטע און העפלאכסטע באדיינונג וואס זי קאן גאר געבן.

ארום 100 מענשן אומגעקומען אין "וואך-ענד" עקסידענטן אין פאראייניקטע שטאטן

שיקאגא, יוני 1. — ארום הונדערט מענשן זיינען נעכטן אומגעקומען אין די פאראייניקטע שטאטן אין "וואך-ענד" עקסידענטן, — לכבוד דער פייערונג פונ'ם מיליטערישן "אנדייטן טאג".

אין אריזאנא האט געהאט די גרעסטע צאל קרבנות, — 13 אומגעקומענע אין אוטאמאבעל עקסידענטן, אממייסטנס אויפ'ן וועג צו און פון די גרויסע פערד-רייסעס דורכגעפירט אין אינדיאנאפאליס, מיט א גוואלדיקן באזוך פון 150 טויזנט מענשן.

דר מייסטע אומגליקן זיינען פעווען פארארזאכט פון אוטאמאביל'ן. א גרויסע צאל האט זיך דערטרונקען באדנדיק זיך, און אנדערע זיינען אומגעקומען פון אנדערע אומגליקס פאלן.

היינט קאנפערענץ ווענן ארבעטסלאזיקייט

א קאנפערענץ פון דער שטאטיקער פיר-נאנץ קאמיסיע און דער ארבעטסלאזער הילף קאמיסיע ווערט דא היינט אפגע-האלטן צו באטראכטן די ארבעטסלאזיקייט אין לאנד אין שטאט און צו זעען וואס קאן געטאן ווערן ווענן דעם. די קאנפע-רענץ וועט הויפטזאכלאך פארערן פון דער פערדראלער רעגירונג, אז זי זאל פארגרעסערן איר פינאנציעלע שטיצע. ווייל די שטאט האט ניט קיין מיטלען צו פארזאיגן זיך מיט דער ערנסטער לאגע.

איידער אבער מען וועט זיך ווענדן צו דער פערדראלער רעגירונג, וועט מען פריער מאכן קלאר די לאגע פאר דער פראווינציעלער רעגירונג און מען וועט פרובירן באוועגן זי צו טאן מער ווי זי טוט איצט פאר די ארבעטסלאזע.

200 ענומעראטארן היינט טעטיק אין ווינידפעג

ארום צוויי הונדערט ענומעראטארן האבן זיך היינט אינדערפרי ארויסגעלאזט איבער ווינידפעג צו נעמען דעם צענזוס ביי דער ווינידפעגער באפעלקערונג, אזוי גוט ווי עס ווערט נענומען איבער גאנץ קאנאדע. לויט דעם באשלוס אנגענומען פון דער פע-דעראלער רעגירונג.

די ענומעראטארן זיינען צעטיילט איבער פארשיידענע דיסטריקטן אין שטאט און זיי גייען ארום פון הויז צו הויז צו נעמען אינפארמאציע אין אלע פרעגאנען זיינען פארפליכטעט צו ענטפערן אויף אלע פראגן. אויסער די נעמען, דעם געבורט פלאץ, אלן וויפל קינדער מען האט, ווי די רעגירונג אויך וויסן ווענן אייער היים, ווענן אייער בילדונג, און א. וו.

די קאמישענערס וועלכע זיינען באשטימט פון דער רעגירונג אין פיר דיס-טריקטן אין ווינידפעג, בעטן אלע איינוואוינער, נאר זיי זאלן אזוי גוט זיין ניט צו פאר-האלטן צו לאנג די ענומעראטארן, און ענט-פערן אויף אלע פראגן שנעל און פינקט-לאך.

י.מ.ה.א. געווינט סיניאר ראנבי טשעמפיאנשיפ

די עלטערע (סיניאר) בריטיש ראנבי טים פון דער יאנג מענס היבראו אסאסיאיי-שאן איז דערקלערט געווארן פאר דער טשעמפיאן טים פון מאניטאבא פאר'ן יאר 1931.

די אידישע טים האט באזיגט אלע טימס מיט וועלכע זי האט געשפילט היינטיקס יאר, און שבת ביימאג האט זי געזאלט שפילן די לעצטע "גיים" פאר דעם טשעמ-פיאן טיטול, אבער די קענגערישע, לעצטע טים "די גערילאס" איז ניט געקומען שפילן וויזיטן אויס צוליב דעם וואס זי האט גע-צווייפלט אין אירע מעגלאכקייטן צו באנ-זינן די אידישע טים, און אזוי איז די אידישע טים אוטומאטיש דערקלערט גע-ווארן פאר דער טשעמפיאן טים פון מאני-טאבא.

דעם דאזיקן טיטול האט די אידישע טים באמת ערלאך פארדיענט. זיי זיינען עכטע ספארטסלייט און יעדער זיג זייערער איז פון זיי העלדיש אויסגעקעמפט געווארן.

אנגעקלאגט אין מאכן א פארזוך אראפווארפן סי. פי. אר. צוג פון די רעלסן

רעדזשיינע, סאק., יוני 1. — אוגוסט מילער, 22 יאר, א פארמער, איז ארעס-טירט און אנגעקלאגט געווארן אין מאכן א פארזוך אראפצואווארפן פון די רעלסן דעם סי. פי. אר. צוג נו. 2, 2 מייל פון סאמער בעי, סאק., וואו זיין פארם געפינט זיך.

א"י רענירונג ניט ארויס געזעץ צו באשיצן "סקוואטערס"

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואכרט")

ירושלים, יוני 1 (איטא). — א נייער געזעץ וועגן באשיצן די רעכט פון לאנד באארבעטער, ארענדארן אדער "סקווא-טערס" און פאסטוכער איז נאר-וואס אריין אין קראפט. דער געזעץ, וואס אנערקענט דאס רעכט פון אזעלכע אויפ'ן באדן וואס זיי באארבעטן, איז אונטערגעשריבן גע-ווארן פונ'ם הייז-קאמישאנער, פארעפנט לאכט געווארן אין דער אפיציעלער "גא-זעט" און גייט גלייך אריין אין קראפט.

דער געזעץ איז געעיקלט צו באשיצן די אראבישע ארענדארן אויפ'ן באדן אפנע-קויפט דורך די אידן, אבער דער פאקט איז, אז די אידן האבן תמיד באלונט מיט גוטע צאלונגען די אראפגעזעצטע ארענדארן פון דעם באדן וואס זיי האבן געקויפט. כאטש אזא געזעץ האט נאך ניט עקזיסטירט.

קאמף צווישן פאשיסטן אין איטאליע און דעם וואטיקאן נעמט אלץ מער ערנסטע פארמען

מוסאליני פארמאכט קאטוילישע קלובן. — פיר באמבעס געוואָרפן אויף קאטוילישע אינסטיטוציעס

רוים, יוני 1. — דער ברוך צווישן דער איטאליענישער פאשיסטישער רעגירונג און דעם וואטיקאן ווערט אלץ ברייטער, און די באציאונגען ווערן מער אנגעשטריינגט.

פיר באמבעס האבן נעכטן עקספלאדירט ארום פארשיידענע קאטוילישע אינסטיטו-ציעס אין באלאנא, טוריגדיק א סאלדאט פון דער וואטיקאנישער וואך און פארוואונ-דרניק נאך א סאלדאט און א צווילן ביר-נער. דער שאדן צו די אינסטיטוציעס איז אבער ניט געווען קיין באדייטנדיקער.

פרעמיער מוסאליני פירט דערווייל דורך שטריינג זיין באפעל צו שליסן דעם קאטוי-לישן אקציאנס קלוב איבער גאנץ איטאליע, און עס ווערט אפגעשאצט, אז היינט וועלן שוין 15 טויזנט אזעלכע קלובן, מיט א מיטגלידערשאפט פון 500 טויזנט, זיין דערן קאטוילישע קלובן.

נעשלאסן איבער'ן גאנצן לאנד.

דער פאבסט, ריידריק פאר א גרופע הויכע גלחים אין וואטיקאן, האט פאר-ראטן מוסאליניס האנדלונג, דערקלערנדיק אז די קאטוילישע אקציאנס קלובן זיינען אים געווען באזונדערס טייער. ער האט געזאגט אז ער וועט אנגענומען שריט קעגן דער האנדלונג אויפ'ן סמך פון דעם לא-טעראנער טראקטאט צווישן דעם וואטיקאן און דער רעגירונג.

דער קאטוילישער ארגאן "אבסערוואטא-רע ראמאנא" רעכנט אויס א לאנגן צעטל פון אנטי קאטוילישע אויסברוכן, איינשלי-סנדיק איבערפאל אויף מאנאסטירן, אויס-פאטשן גלחים, א פארזוך צו פארברענען דעם ביישאפס פאלאץ אין וואראנא, טרעטן מיט די פיס דעם פאבסטס בילד און פליי-נדיק קאטוילישע קלובן.

פול מיטגלידער פון מאניטאבא קאנען פארקויפן פריי זייער ווייץ

די מיטגלידער פונ'ם מאניטאבא ווייץ-פול האבן געקראגן דאס רעכט צו פארקויפן זייערע ווייץ אויפ'ן אפענעם מארק, און זיי זיינען מער ניט געבונדן מיט'ן קאנטראקט לויט וועלכן זיי זיינען פארפליכטעט צו פארקויפן זייערע ווייץ בלויז דורכ'ן פול. נאטירלאך, וועלן די פארמערס וואס וועלן וועלן פארקויפן זייערע ווייץ דוקא דורכ'ן פול דאס ווייטער קאנען טאן.

דער דאזיקער פלאן איז אנגענומען גע-ווארן פונ'ם פול דירעקטאראט מיט א גע-וויסער צייט צוריק, כדי צו געבן די פאר-מערס א געלעגנהייט צו שאפן אביסל מזומן געלט, אזוי ווי צוליב די נידעריקע פרייזן מוזן די ערשטע פול צאלונגען זיין זייער נידעריק. דער פלאן האט געראפט גוטגעהייסן ווערן פון דער מערהייט ווייץ פול לאקאלן אין דער פראווינץ. די אפשטי-מונג איז שוין דורכגעפירט געווארן, און די מייסטע לאקאלן האבן דעם פלאן אנגענו-מען, אזוי אז ער גייט גלייך אריין אין קראפט.

דער נייער פלאן שליסט אויף איין דעם מעטאד פון "הערשענג, אדער דעם ספעקו-לאטיון פארקויף פאר צוקונפטיקן צושטעל פאר דעם פול גופא.

היינט פרעמיער בענעטס ערשטער בודזשעט

מיט אומגעדולד און מיט א היבש ביסל זארג דערווארט מען היינט איבער'ן גאנצן לאנד פרעמיער בענעטס ערשטן בודזשעט ווען ער וועט פארלייגן היינט פאר'ן פאר-לאמענט. עס איז זיכער, אז זיין בודזשעט וועט אנטהאלטן א היבש ביסל נייע שטייר-ערן און וויכטיקע טאריף השכערונגען.

לופט-פאסט באדינונג וועט אפגע-שטעלט ווערן איבער גאנץ קאנאדע

אטאוואוא, יוני 1. — פרעמיער בענעט האט באשלאסן אפצושטעלן די לופט-פאסט באד-יינונג איבער גאנץ קאנאדע, ווי ס'איז דא באקאנט געווארן לעצטן אוונט.

די גאנצע לופט-פאסט, פון די מאריטי-מע פראווינצן ביז עדמאנטאן, וועט אפ-געשטעלט ווערן מיט משך פון די קומענדי-קע צוויי חדשים, אפשר פריער מיט'ן אויסנאם פון דער רימוסקי-מאנטרעאל ליניע און דער ליניע צווישן מאנטרעאל און אלבאני.

די קאנטראקטן מיט די עראפלאן קאמ-פאניס וועלן בטל געמאכט ווערן לויט א פונקט וואס גיט דער רעגירונג דאס רעכט אפצוזאגן זיך פון'ם קאנטראקט אויב זי נעפינט דאס פאר נויטיק אין די אינטע-רעסן פון'ם לאנד.

די אויזאכן פון אויפגעבן די לופט-פאסט-זיינען די שווערע רעפיציט וואס די באדינונג האט פאראורזאכט פאר דער רעגירונג. דער רעפיציט פאר'ן לעצטן יאר באטרעפט וואסערע זעקס מיליאן דאלאר.

מען האט שוין לאנג דערווארט אז די רעגירונג זאל שניידן די לופט-פאסט באד-יונג, און געוויסע פארקלעערונגען זיינען שוין געמאכט געווארן. מען האט אבער ניט דערווארט, אז די רעגירונג זאל גיין אזוי ווייט, ווי אפצושאפן פאקטישן די גאנצע לופט-פאסט.

אנב - אורחא

פון מארק

ווענן פארשיידענע זאכן

"קאן מען זיך ניט העלפן", — די העברייאישע עלעמענטן, — א ראקאציאנערער אפט. — דער פארערנער חסידישמה. — אונזער ליבער קיימאס.

די רעוויזיאניסטן, הייסט עס, זיינען צום סוף ארויס מיט אפענע דבורים:

זייער פלאן איז, אז מען זאל דערלאנגען דער בריטישער רעגירונג אן אולטימאטום בזה הלשון, —

"גיט איר נאך אונזערע פארערונגען, איז רעכט, אלא ניט"...

נו, וואס טאקע, אז ניט?

אין א הינער שול האבן די נבאים, און פרנסים, און געלערנטע, צוזאמענגעשטעלט א קאנסטיטוציע, אין וועלכער מען האט פארמולירט יעדן איינעמס פליכטן און פריווילעגיעס, — פון דעם נבאי ראשון, ביז דעם שמש.

ריידנדיק ווענן דעם חזנ'ס פליכטן, לויטעט די קאנסטיטוציע:

"דער חזן מוז קומען אין שול אלע שבת ניט שפעטער ווי 9 אינדערפרי. און טאמער קומט ער ניט"...

נו, טאקע, טאמער קומט ער ניט? זאל מען אים דערפאר היינגען? ארויסווארפן פון שול? אדער כאטש שטראפירן עפעס מיט א היבשער סומע געלט?

חלילה, וואס רעדט איר עפעס, דאס זייענען דאך אידישע גזלנים!

"און טאמער קומט ער ניט — — — — קאן מען זיך ניט העלפן"...

***

ווען איך וואלט געווען א מיטגליד פון דער ארטאגראפישער קאנפערענץ, פארן רופן פונ'ם אידישן וויסנשאפטלאכן אינ'סטיטוט אין ווילנע, וואלט איך ווארשיינ'לאך געשטימט קעגן דעם באשלוס אויסצולייגן די העברייאישע עלעמענטן אין דער אידישער שפראך אין אידיש. איך וואלט עס אבער ניט געטאן ווייל איך בין פריי-ציפיעל קעגן דער רעפארם.

אדרבא, איך גלויב, אז אזא רעפארם, וואס זאל פאראייניגאכערן דעם אויסלייג פון די העברייאישע ווערטער, איז זייער נויטיק טאקע צו פארהיטן די העברייאישע עלעמענטן פון פארשווינדן פון דער אידי-שער שפראך.

און ביז אהער האב איך נאך ניט גע-הערט קיין איינציקן לאגישן ארגומענט פארוואס מען זאל זיך טאקע מוזן מוטשען מיט'ן אויסלייג פון די העברייאישע ווער-טער און פארוואס מען זאל ניט אויס-שפרייטן זייער געבריוך דורך דער פאר-לייכטערונג פון זייער אויסלייג. אויב ארגו-מענט זיינען דא, זיינען זיי אסמייסטנס סענטימענטאלע, און זיי קומען געוויינלאך פון מענשן וואס דארפן שרייען וועגן זייער ליבע צו אידיש, ווייל זיי ווייסן, אז מען צווייפלט דערינען . . .

איך וואלט אבער פארט געשטימט קעגן אזא רעפארם, ווייל זי איז צו גענאוגט, און ווייל דער עולם איז צו קאנסערוואטיוו אויף איינצוגיין אויף איר.

מיר קאנען ניט איינפירן קיין איינהייט'לאכן אויסלייג דורך גוואלד מיטלען. ס'איז נויטיק דער אלגעמיינער חסכם אויף דעם.

און מען האט דערווייל געראדט בעסער באגרענעצן זיך אויף רעפארמען, וואס פאר-שטעפען ניט אזוי די טיף איינגעוואורצלטע פארארטייל, און ביסלאכווייז אויסברייט-טערן דאס פעלד, ביז עס וועט קומען די ריי פאר די העברייאישע עלעמענטן.

דאן וואלט עס אפשר מער קיינעם ניט שאקירט.

***

די מאשין איז געקומען צו פארלייכטערן דעם מענשנס פראצע און צו פארשענערן זיין לעבן.

אבער קומענדיק וואס דו ארויס אר-בעטער פון זייערע ארבעטס פאזיציעס און שליידערט זיי אין תהום פון ליידן און נויט

ווען דו דאסף מאשין איז דערשינען צו ערשט אין ענגלאנד, האבן ארבעטער וועל-כע זי האט ארויסגעווארפן אן איר נוסף געווען דו: ווי האבן בעברעכט אין אנגע-נאנגען מער-ווייניקער די נאנצע צייט. ביז היינטיקן טאג, — אט האבן דא אנטולם הינע ארבעטסלאזע געבראכן א גראב מא-שין וואס טוט, ווי עס דוכט זיך זיי, זייער ארבעט און נעמט ביי זיי אפ דעם שטיקל ברויט און מויל.

מען קאן גוט באגרייפן די שטימונג פון די ארבעטער און מוחל זיין זיי פאר זייער אויסברוך פון צארן.

אבער זיי מאכן פארט א שווערן טעות, און דער דאזיקער אקט, פון ברעכן מא-שינען, איז דורכאוס א ראקאציאנערער.

די מאשין האט באמת פאר די לעצטע הונדערט יאר גאר אן א פארגלייך דער-הויבן דעם מענשלאכן לעבנס שטייגער פון דעם ארבעטער זעלבסט.

און אויב זי טוט שארן, איז דאס ניט איר שולד, נאר די שולד פון די וואס באר-זיגן זי און טרייבן זי אן פאר זייערע איי-גענע פראפיטן, און ניט פאר אלגעמיינע נוצן.

צו ברעכן מאשינען ביי היינטיקן טאג איז א שריט אין דער ריכטונג אויף צוריק, צו שקלאפעריי און לייב-אייגנטום.

***

דאס גלויבן אין רבי'ן, — אין'ם איינע-נעם רבי'ן, — איז איבערגעגאנגען בירושה צו אונזער ראדיקאלן וועלטל.

און אונזערע ראדיקאלן זיינען פונקט אזוי פאנאטיש, ווי זייערע חסידישע על-טער-עלטער זיידעס, און זיי פאלן אריין אין קעלבערנע התפעלות פון יעדן וואורט און פון יעדער תנועה פון זייערע רבי'ס, זעענדיק דערינען נוואלדיקע סתרי-תורה.

און אט דער ראדיקאלער חסיד שוטה, וואלט פונקט-אזוי עוקר בן השורש געווען יעדן איינעם, וואס וואגט ניט צו באגייס-טערן ווערן פון זיין רבי'ס נסים אדער גאר חלילה צווייפלען אין זיי . . .

***

און אנטקעגן דעם וואס איר זאגט'ס אויז עפעס שוין יוני און ס'איז אלץ קאלט.

וואס מיינט איר עפעס, עס וועט זיך אייך זומערן כסדר?

נעגנג שוין אנגעזומערט זיך. שוין צייט א טראכט צו טאן ווענן דעם אנקומענדיקן ווינטער!...

The Gateway of the West

FRIDAY MAY 29, 193

Classified S

PERSON

P. A. TEMPL

807 Electric Railwa Phone 89

KILSHA Auctione

Canada Bldg.

AACTIVE MESS TRANSFI

PH. 26 062

W. G. Fu

27 986

THE ROYAL TF 436 Main St.

SITUATION W

826 MAIN ST

FOR RE

P. O. Box 1

Phone 27 986

PH. 26 062

Canada Bldg.

FOR RE

SITUATION W

Phone 89

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 765 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

ווען פראנקרייך באשטימען אן אראבישן קעניג אין סיריע?

(א בריוו פון פאריז) פון י. שעכטמאן

אין דער אראבישער און דער ענגלישער פרעסע גייען די לעצטע צייט ארום קלאנגען ווענן א נאנץ נייער וועגדונג אין דער אראבישער פאליטיק. די דאזיקע קלאנגען זיינען פארבונדן מיט דער נסיעה פון דעם מיניסטער־פרעזידענט פון איראק, נורי־פאשא, וועלכער האט סוף מארט באזוכט ירושלים און איז פון דארט געפאהרן אין מעקקא צו דעם קעניג איבן־סאעד כדי דארט אונטערצושרייבן א פריינטשאפט פארטראג צווישן דער רעגירונג פון איראק פון דער אנדערער זייט. דער דאזיקער פארטראג איז זעלבסטפארשטענדלאך א באדייטנדע וועגדונג אין דעם אראבישן פאליטישן לעבן. יאהרן לאנג האט צווישן די צוויי גרויסע הערשער דינאסטיעס פון אראביע, צווישן דער הויז פון דעם געוועזענעם קעניג פון הערזשאס הוסיין און צווישן דעם קעניג פון נעדזשד, איבן סאעד, געהערשט א ביטערע שנאה און א שטענדיקער קאמף פאר מאכט און איינפלוס. אינ'ם יאר 1924 האט איבן סאעד, מיט א שטילשווייגנדער הסכמה פון ענגלאנד, פארטריבן פון מעקא דעם אלטן קעניג הוסיין, וועלכער האט זיך אפגעזאגט פונ'ם כסא־המלכות לטובת זיין עלטערן זון אלי. אבער אויך אלי האט ניט לאנג אויסבא־הערזשאס, איבן סאעד איז געווארן דער מעכטיקסטער הערשער אין אראביע און האט געשווארן ניט צו רוען ביז ער וועט ניט פארטרייבן אלע מיטגלידער פון דער הוסיין דינאסטיע פון זייערע טראנען. דער צווייטער זון פון דעם אלטן קעניג הוסיין, דער קעניג פון עבר הירדן אב־דאלא, האט אין משך פון די אלע יאהרן פון דער אנדערער זייט. דער דאזיקער פארטאג איז זעלבסטפארשטענדלאך א באדייטנדע וועגדונג אין דעם אראבישן פאליטישן לעבן. יאהרן לאנג האט צווישן די צוויי גרויסע הערשער דינאסטיעס פון אראביע, צווישן דער הויז פון דעם געוועזענעם קעניג פון הערזשאס הוסיין און צווישן דעם קעניג פון נעדזשד, איבן סאעד, געהערשט א ביטערע שנאה און א שטענדיקער קאמף פאר מאכט און איינפלוס. אינ'ם יאר 1924 האט איבן סאעד, מיט א שטילשווייגנדער הסכמה פון ענגלאנד, פארטריבן פון מעקא דעם אלטן קעניג הוסיין, וועלכער האט זיך אפגעזאגט פונ'ם כסא־המלכות לטובת זיין עלטערן זון אלי. אבער אויך אלי האט ניט לאנג אויסבא־הערזשאס, איבן סאעד איז געווארן דער מעכטיקסטער הערשער אין אראביע און האט געשווארן ניט צו רוען ביז ער וועט ניט פארטרייבן אלע מיטגלידער פון דער הוסיין דינאסטיע פון זייערע טראנען. דער צווייטער זון פון דעם אלטן קעניג הוסיין, דער קעניג פון עבר הירדן אב־דאלא, האט אין משך פון די אלע יאהרן פון דער אנדערער זייט. דער דאזיקער פארטאג איז זעלבסטפארשטענדלאך א באדייטנדע וועגדונג אין דעם אראבישן פאליטישן לעבן. יאהרן לאנג האט צווישן די צוויי גרויסע הערשער דינאסטיעס פון אראביע, צווישן דער הויז פון דעם געוועזענעם קעניג פון הערזשאס הוסיין און צווישן דעם קעניג פון נעדזשד, איבן סאעד, געהערשט א ביטערע שנאה און א שטענדיקער קאמף פאר מאכט און איינפלוס. אינ'ם יאר 1924 האט איבן סאעד, מיט א שטילשווייגנדער הסכמה פון ענגלאנד, פארטריבן פון מעקא דעם אלטן קעניג הוסיין, וועלכער האט זיך אפגעזאגט פונ'ם כסא־המלכות לטובת זיין עלטערן זון אלי. אבער אויך אלי האט ניט לאנג אויסבא־הערזשאס, איבן סאעד איז געווארן דער מעכטיקסטער הערשער אין אראביע און האט געשווארן ניט צו רוען ביז ער וועט ניט פארטרייבן אלע מיטגלידער פון דער הוסיין דינאסטיע פון זייערע טראנען. דער צווייטער זון, דער דריטער זון, דער קעניג פון איראק, פייזאל, האט געהאט א סך אויסצושטיין פון דעם אלטן פיינט פון זיין הויז. דער פריינטשאפט פארטראג, וואס איז געשלאסן געווארן אין מעקא, מאכט א סוף צו דער דאזיקער אל־טער פיינטשאפט און עפנט נאנץ נייע פערספעקטיוון פארן געדאנק פון דער אראבישער פעדעראציע.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם זיינען ארויסגעשוואומען קלאנגען, וועלכע באר־דירן דירעקט די פראנצאזישע פאליטיק אין סיריע. מען באהויפטעט, אז פראנק־רייך זאל האבן א נאענטן שייכות צו די טיפע ענדערונגען, וואס מערקן זיך אין איצט אין דער אראבישער פאליטיק וועלט אין צוזאמענהאנג מיט דער נסיעה פון נורי־פאשא. מען דערמאנט זיך איצט, אז שוין מיט א צייט צוריק האט דער פראנצאזישער אויבער קאמיסאר אין סי־ריע, פאנטא, געשיקט אין באגדאד צו דער "איטא" קארעספאנדענט האט גע־האט די מעגלאכקייט אנצופרעגן ביי אן איינפלוסרייכער פראנצאזישער פערזענ־לאכקייט, וואס האט א נאענטע שייכות צו דעם פראנצאזישן אויסערן מיניסטער־יום, וועגן דעם, אויף וויפיל די דאזיקע קלאנגען בנוגע די פראנצאזישע פאליטיק אין סיריע האבן עפעס א רעאלן גרונט. דער ענטפער איז געווען דער פאלגנדער:

זעלבסטפארשטענדלאך ניין. עס איז אפילו שווער צו פארשטיין, פון וואנען עס קאנען שטאמען אזעלכע מאדנע און משונה'דיקע קלאנגען. קודם כל, איז די גאנצע קאמבינאציע אן אן פאר זיך אן אוטאפאישע. עס קאן קיינמאל ניט קומען צו אן אראבישער פעדעראציע, ביי וועלכער דריי אראבישע לענדער מיט דער הסכמה פון איבן סאעד. איבן סאעד וועט אנערקענען אן אראבישע פעדעראציע נאר דאן, ווען ע ר וועט שטיין בראש פון אזא פעדעראציע. און וואס איז נוגע ספע־ציעל סיריע, קאן איך אייך פארזיכערן, אז פראנקרייך האט ניט בדעה "איינצולאדן" אלי צו פארנעמען דעם סירישן טראן. פראנקרייך האט שוין איין מאל געהאט א טרויעריקן עקספערימענט מיט א "סיי־דעם קעניג פייזאל אין צו זיין מיניסטער פרעזידענט נורי פאשא זיינעם א פריוואטן געהאטן בדעה פערזענלאך צו פאהרן אין באגדאד. אויפן סמך פון דעם קאנסטרו־אירט מען איצט די פאלגנדיקע קאמבי־נאציע:

עס ווערט געפלאנט ווידער אויפצושטע־לען אין איר אלטן גלאנץ די דינאסטיע פונם קעניג הוסיין. דער קעניג פייזאל באהערשט איצט איראק; זיין ברודער אב־דאלא — עבר הירדן. איצט זאל פראנק־רייך האבן בדעה אוועקצוזעצן אויפן טראן פון סיריע דעם עלטסטן זון פון דעם קע־ניג הוסיין, אלי. אזוי ארום ,וועלן דריי גרויסע אראבישע לענדער זיין פאראייר־ניקט אונטער דער ממשלה פון איין דיר־נאסטיע: דער פריינטשאפט פארטראג מיטן קעניג פון נעדזשד און הערזשאס איבן סאעד, וואס איז אקאדרשט געשלאסן געווארן דורך נורי פאשא, מוז זיכערן א וואויל וואלענדע באציאונג צו דעם פלאן מצד איבן סאעד. אין וועלכער עס מוז אויף אריינגעצויגן ווערן פאלעסטינע; ניט אומזיסט, זאגט מען, האט דער נציב פון א"י־ישראל דעם 27טן מארט אויפגענו־מען אין ירושלים נורי־פאשא פאר זיין נסיעה אין מעקא.

די שלעכטע גזירה

אין יענע אלטע צייטן, ווען די ווילדע ישמעאלים האבן נאך געוועלטיקט אין ארץ ישראל — האבן אירן געהאט אויסצושטיין געבראנטע צרות פון זייערע אונטערדריקער האבן זיי איינמאל ארויסגעטראגן א גזרה, אז יעדער איד, וואס וועט שטארבן, זאל מען אים באגראבן פאר זייער מע־טשעט, כדי די ישמעאלים זאלן קאנען גוט אפשפעטן פון די אידן.

פאר אידן איז דאס געווען א גרויסע שאנד, מבזה צו זיין זייערע מתים. און ניט איינער איז צעקאלעטשעט געווארן דעם האגל שטיינער וואס איז אויף זיי גע־שאטן, דורכסראגנדיק דעם מת פאר זיי, נאר וואס האבן זיך די אידן געקענט העלפן, אז קיין גערעכטער משפט איז אין ירוש־לים ניט געווען, און יעדער איינער האט געטאן וואס אים איז געפעלן געווארן.

אין יענע צייטן איז געשטארבן א הייליג־קער מאן פון די באריטעט אידן. וועגן אלע ישמעאלים האבן לויף פארזאמלט פאר זיי־ער מעטשעט מיט שטיינער אין די הענט, כדי מיקבל צו זיין דעם מת — אין וועגן די לויה איז דורך פאר זיי — האבן זיי די קעפ ארויסגעשטעקט פון די פענסטער, אין מיט שטיינער אין די הענט גרייט געווען צו ווארפן אין מת. אבער מיטאמאל זיינען זייערע הענט אפגעפרוירן געווארן — זיי האבן שוין ניט געקאנט צוריקנעמען די הענט. האבן זיי ניט געקאנט צוריקנעמען די שטיינער פון די פענסטער, — איז פלוצלונג האט פענסטער קליין געווארן. האבן זיי שוין געוואלט ארויסשפרינגען דורך די פענסטער אין דרויסן ארויס — זיינען ביי זיי די פיס אפגענומען געווארן.

ביז וועגן אזוי וואס זיינען די אידן דורכ־נענגאנגען בשלום מיט דער מטה — ביז צום הר החזתים. זיי האבן באגראבן דעם מת — און קיינעם האט נארנישט ניט געשאדט.

די ישמעאלים זיינען געשטאנען א נאנצן טאג ווי ליימענע גולם'ס — זיי האבן זיך פון ארט ניט געקענט רירן. — דאן זיינען געקומען זייערע שייכ־ן, זיינען געפאלן צו די פיס פון רבי מיוחס בכור־שמואל, דער וואס האט דאמאלסט גע'משפט ביי אידן. זיי האבן זיך געבעטן ביי אים, ער זאל בעטן צו גאט פאר זייערע זינד — זיי זאלן אויסגעהיילט ווערן פון זייערע צרות. דער רב האט עפאפסט אין תפילה געטאן. און פון דאמאלסט אן איז בטול געווארן די גזרה איבער די אידישע מתים.

דער "איטא" קארעספאנדענט האט גע־נען מיט גוואלד צו פארטרייבן פון דמשק דעם איצטיקן הערשער אין איראק, דעם קעניג פייזאל. פראנקרייך וועט זיך זעלבסטפארשטענדלאך שטארק היטן נאך איין מאל צו מאכן אן עגלאכן געפערלאכן עקספערימענט. זי האט קיין שום אינטע־רעס ניט אין דער קינסטלאכער גאלוואנ־ניזירונג פון די גרויס אראבישע פעל־נער פון דער הוסיין דינאסטיע. זי איז בכלל ניט קיין אנהייננגערן פון דעם גע־דאנק פון אן אראבישער פעדעראציע. סיר־ריע שטעלט מיט זיך פאר א נאנץ איי־נגענרטיקן נאנצן, און מיר האבן קיין שום חשק ניט איר אריינצוזוואורפן אין דעם נעט פון גרויס־אראבישע אמביציעס און אינטריגעס. די קריסטלאכע באפעל־קערונג פון סיריע האט מורא פאר אזא אראבישער פעדעראציע, וואס וועט אומ־פארמיידלאך טראגן אן אויסגעשפראכן מאכטאראבישן כאראקטער. עס קאן קיין שום רייד ניט זיין וועגן דעם, אז פראנק־רייך זאל אפגעבן דעם קריסטלאכן טייל פון דער סיריש־ישער באפעלקערונג אויף אן אונטערדריקונג מצד די מאכטאראבישע מלוכות. דאס וואלט געשטאנען אין א פולשטענדיקער פתיחה צו דער גאנצער טראדיציאנאלער פראנצאזישער פאליטיק אויפ'ן נאענגן מזרח, וועלכע האט שטענ־דיק געשטרעבט צו באשיצן די קריסטן פון דער מוסולמאנישער הערשאפט.

אין א טייל פון דער אראבישער און ענגלישער פרעסע איז אויך געווען די רייד וועגן דעם, אז פראנקרייך האט צו גיין אין סיריע אויפן זעלבן וועג, אויף וועלכן ענגלאנד איז געגאנגען אין אי־ראק. דאס הייסט — זיך אפזאגן פון דעם מאנדאט אויף סיריע, אוועקצוזעצן דארט דעם אראבישן קעניג אלי און צו שליסן מיט דעם נייעם סירישן קעניג־טום א פארטראג, וואס זאל זיכערן פראנק־רייך געוויסע פאליטישע, מיליטערישע און עקאנאמישע פריווילעגיעס. מען האט גע־רעדט אפילו, אז אויף דעם אופן וועט סי־ריע, פונקט ווי איראק, אין דער נאענטער צייט ווערן א מיטגליד פון דעם פעלקער־בונד. אויף די דאזיקע קלאנגען האבן אונ־טער זיך קיין שום באדן ניט. שוין ניט רעדנדיק וועגן דעם, אז פראנקרייך האט בכלל קיין שום גרונט ניט זיך אפצוזאגן פון דעם סיריש מאנדאט גראד איצט, ווען עס איז אין געלונגען צו שאפן אר־דענונג אין דעם נאנצן לאנד און צוגרייטן דעם נעט פון גרויס־אראבישע אמביציעס אין אינטריגעס. די קריסטלאכע באפעל־קערונג פון סיריע האט מורא פאר אזא אראבישער פעדעראציע, וואס וועט אומ־פארמיידלאך טראגן אן אויסגעשפראכן מאכטאראבישן כאראקטער. עס קאן קיין שום רייד ניט זיין וועגן דעם, אז פראנק־רייך זאל אפגעבן דעם קריסטלאכן טייל פון דער סיריש־ישער באפעלקערונג אויף אן אונטערדריקונג מצד די מאכטאראבישע מלוכות. דאס וואלט געשטאנען אין א פולשטענדיקער פתיחה צו דער גאנצער טראדיציאנאלער פראנצאזישער פאליטיק אויפ'ן נאענגן מזרח, וועלכע האט שטענ־דיק געשטרעבט צו באשיצן די קריסטן פון דער מוסולמאנישער הערשאפט.

אין א טייל פון דער אראבישער און ענגלישער פרעסע איז אויך געווען די רייד וועגן דעם, אז פראנקרייך האט צו גיין אין סיריע אויפן זעלבן וועג, אויף וועלכן ענגלאנד איז געגאנגען אין אי־ראק. דאס הייסט — זיך אפזאגן פון דעם מאנדאט אויף סיריע, אוועקצוזעצן דארט דעם אראבישן קעניג אלי און צו שליסן מיט דעם נייעם סיריש קעניג־טום א פארטראג, וואס זאל זיכערן פראנק־רייך געוויסע פאליטישע, מיליטערישע און עקאנאמישע פריווילעגיעס. מען האט גע־רעדט אפילו, אז אויף דעם אופן וועט סי־ריע, פונקט ווי איראק, אין דער נאענטער צייט ווערן א מיטגליד פון דעם פעלקער־בונד. אויף די דאזיקע קלאנגען האבן אונ־טער זיך קיין שום באדן ניט. שוין ניט רעדנדיק וועגן דעם, אז פראנקרייך האט בכלל קיין שום גרונט ניט זיך אפצוזאגן פון דעם סיריש מאנדאט גראד איצט, ווען עס איז אין געלונגען צו שאפן אר־דענונג אין דעם נאנצן לאנד און צוגרייטן דעם נעט פון גרויס־אראבישע אמביציעס אין אינטריגעס. די קריסטלאכע באפעל־קערונג פון סיריע האט מורא פאר אזא אראבישער פעדעראציע, וואס וועט אומ־פארמיידלאך טראגן אן אויסגעשפראכן מאכטאראבישן כאראקטער. עס קאן קיין שום רייד ניט זיין וועגן דעם, אז פראנק־רייך זאל אפגעבן דעם קריסטלאכן טייל פון דער סיריש־ישער באפעלקערונג אויף אן אונטערדריקונג מצד די מאכטאראבישע מלוכות. דאס וואלט געשטאנען אין א פולשטענדיקער פתיחה צו דער גאנצער טראדיציאנאלער פראנצאזישער פאליטיק אויפ'ן נאענגן מזרח, וועלכע האט שטענ־דיק געשטרעבט צו באשיצן די קריסטן פון דער מוסולמאנישער הערשאפט.

די שיינע קייזערן עליזאבעט פארליבט זיך אין גרויסן דיכטער הענריך היינע נאך זיין טויט

הענריך היינע — איינער פון דן אומ־גליקלאכסטע און גלייכצייטיק, גרעסטע דיכטער פון דער וועלט — איז געשטארבן אין יאר 1856 אין פאריז. געלעבט האט ער 56 יאר. זיין קבר שטייט איינזאם ביז צום היינטיקן טאג אין פאריז. אין זיין פאטערלאנד, דייטשלאנד האט מען זיינע ביינער נישט איבערגעפירט. הגם ער איז איינער פון די גרעסטע דייטשע דיכטער און פארנעמט מיט ארט לעבן שי־לער און גטע. קוים האט מען אים ער־נעמען אין דייטשלאנד געשטעלט א דיינק־מאל (געשעען איז עס ערשט ניט לאנג) האט מען דעם דיינקמאל באוואר־ט מיט שטיינער און פארשמירט מיט שמוץ. היינע איז דאך געווען א איד, סימפאטי־זירט מיט דער רעוואלוציע און ער האט זייער אפט שטארק קריטיקירט זיין פא־טערלאנד.

אבער הענריך היינע האט פונדעסט־וועגן גליענדיקע אנהייננגער פון זיין גרויסער קונסט. זיינע לידער וועגן ליי־בע זיינען די שענסטע און ליבלעכסטע פון דער וועלט. עס איז כמעט נישטא קיין ליד פון היינע, וואס ווערט נישט געזונגען. אבער הענריך היינע, וואס האט נישט געהאט קיין גליק צו זיין שוועסטער קינד, דער טאכטער פון זיין פעטער אמאליע היינע, און א דאנק איר האט ער דאס געשריבן די שענסטע לידער פון דער וועלט. האט געהאט גליק צו אנדע־רע פרויען, און אפט אפילו צו די שענ־סטע פרויען פון דער וועלט. דאס דאזי־קע „גליק אין דער ליבע" האט דעם דיכ־טער זייער ווייניק געפרייט, ווייל די מייסטע פון זיי זיינען געווען ווייט פון אים און א סך האבן זיך אין אים פאר־ליבט נאכן טויט.

די אינטערעסאנטסטע געליבטע פון הענריך היינע (וואס האט זיך אויך אין אים פארליבט ערשט נאך זיין טויט) איז בלי שום ספק געווען די שיינע קייזערן עליזאבעט פון עסטרייך, די פרוי פון קייזער פראנץ יאזעף. עליזאבעט, די קייזערין אין בייערן אין יאר 1837, ווען דער דיכ־טער איז געשטארבן, איז אלט געווען ניינצן יאר. כאטש זי איז שוין דאר־מאלסט געווען קייזערין (זי איז געקרוינט יאר), ווען זי איז אלט געווען זעכצן יאר). נאכדעם ווי זי האט חתונה גע־האט מיט פראנץ יאזעפן, האט זי זיך אבער דאמאלסט נאך ווייניק אינטערע־סירט מיט ליטעראטור. צו דער ליטעראַ־טור האט זי זיך ערשט געגענען דאן, ווען עס האבן איר געטראפן דיכטער אומגליקן פון איר לעבן: זי האט פיל געקרייגט. איר עלסטע טאכטער איז גע־שטארבן, איר זון, דער קרון פרינץ רו־דאלף, איז באגאנגען זעלבסטמארד אדער איז גע'הרג'עט געווארן. די קייזערין האט אויך געהאט זייער א שווער לעבן מיט איר מאן, און די גרעסטע צייט פון איר לעבן איז זי זי ארומגעפאהרן. זי האט געפירט זייער אן איינזאם לעבן און אירע שלע־סער האט זי געהאט ווייט פון ווין און בכלל ווייט פון עסטרייך. איר הויפט שלאס איז גאר געווען אויף קראפו אין גרינכלאנד. אין איר קארפיער שלאס האט עליזאבעט געהאט נישט ווייניקער ווי 128 צימער.

עליזאבעט איז בכלל געווען א מאר־נער מענש. זי פלעגט אנטלויפן פון אי־ר קייזערלאכע פליכטן. זי פלעגט לאכן פון די צערעמאניעס. ווארשיינלאך האט עליזאבעט געהאט א געהיימע ליבע, אבער ווען דעם דייטשן קאנצלער ביסמארק האט מען דעם דיינקמאל באוואר־ט מיט אפן גרויסן שמיץ. עליזאבעט האט גע־שטאטן מיט דער רעוואלוציע און ער האט זייער אפט שטארק קריטיקירט זיין פא־טערלאנד.

אבער הענריך היינע האט פונדעסט־וועגן גליענדיקע אנהייננגער פון זיין גרויסער קונסט. זיינע לידער וועגן ליי־בע זיינען די שענסטע און ליבלעכסטע פון דער וועלט. עס איז כמעט נישטא קיין ליד פון היינע, וואס ווערט נישט געזונגען. אבער הענריך היינע, וואס האט נישט געהאט קיין גליק צו זיין שוועסטער קינד, דער טאכטער פון זיין פעטער אמאליע היינע, און א דאנק איר האט ער דאס געשריבן די שענסטע לידער פון דער וועלט. האט געהאט גליק צו אנדע־רע פרויען, און אפט אפילו צו די שענ־סטע פרויען פון דער וועלט. דאס דאזי־קע „גליק אין דער ליבע" האט דעם דיכ־טער זייער ווייניק געפרייט, ווייל די מייסטע פון זיי זיינען געווען ווייט פון אים און א סך האבן זיך אין אים פאר־ליבט נאכן טויט.

די אינטערעסאנטסטע געליבטע פון הענריך היינע (וואס האט זיך אויך אין אים פארליבט ערשט נאך זיין טויט) איז בלי שום ספק געווען די שיינע קייזערן עליזאבעט פון עסטרייך, די פרוי פון קייזער פראנץ יאזעף. עליזאבעט, די קייזערין פון

1 טאָג געדיינקט אז מיר קשנען אייך נעבן באדינונג אויב איר פארלאנגט. דריי קליינע אין אלע אייערע אָדער פארבן

37 266, PERTH DYE WORKS LTD. נ. פ. פארטנאר, מענערושער

זינדיק בלוט

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון א. ר.

(פארעצונג)

— אבער, צו דער זעלבער צייט שרייט דאך סעם, אז „געשאפן האט ראזענבערג, אז זעען זעט מיר אויס, אז אז אט דער ראזענבערג איז כסדר אין איין שרעק. ער איז נווארדיק אומרואיק, און דאס באווייזט, אז ער איז שולדיק, נאר אויב אזוי ? — פון וואנען קומט דער רעוואלווער צו זיין אין סעמ'ס קע־שענע ? ער איז דאך אנטלאפן, און ווען ער וואלט אריינגעלייגט דעם רעוואלווער אין סעמ'ס קעשענע, וואלט דאך סעם עס דערפילט. און ווידער, ווען ער האט גע־וואלט אנטלויפן, האט ער ניט געקאנט בלייבן אז „ר רעוואלווער . . . ער האט זיך דאך אפגעשאסן ?

זיי זיינען געווען אזוי א לאנגע צייט און האבן געשמועסט. זיי האבן ארום־גערעדט די לאנג פון אלע זייטן און זיי האבן נישט קיין אויסוועג. מען האט געטראכט פארשידענע עצות און ס'איז ביי זיי אפילו געבוירן געווארן אן אנדער פלאן, אז ביטריס אליין זאל זאג־נען אז זי האט געהערט פון ראזענבערג אז ער האט זיך מורה געווען אז ער האט עס עקסאן. וועט מען אים דערווייל ארעסטירן און דערנאך וועט מען דער היליף פון דעשעקסיוס קאנען. ביי אים ארויספרעסן דעם אמת. אבער באלד האט ביטריס חרטה געהאט אויף דעם פלאן. ביטריס האט גוט פארשטאנען אז ראזענבערג איז נישט פון די פארשוינען ביי וועמען מען קאן ארויספרעסן וועגן ער וויל נישט זאגן. און אז קוים וועט מען אים אריבערטירן, וועט דער לאנג וועגן אז סך ערגער : עס וועט שוין גאר קיין האפענונג נישט זיין מען זאל פון אים וועגן עס איז דערגיין דעם אמת. עס איז דעריבער גלייכבר אז זי זאל בלייבן מיט זיי. האלטן זיך אינאיינעם מיט זיי. זי האט א חשד, אז עני ווייסט פון אלעס, אז ער, ראזענבערג האט פאר איר אלעס דערציילט, און אזוי ווי עני וויל דאך פון אים פטור ווערן, קאן מעגלעך זיין אז זי זאָ לאויף איר ווירקן אז זי זאל דערציילן וואס זי ווייס . . .

און אזוי איז טאקע געבליבן. עס איז אויך געבליבן אז בענדזשאמין צוזאמען מיט איר, מיט ביטריס, זאלן זיך זעען מיטן לאיער. און אז בענדזשאמין זאל פארבלייבן אין שטאט ביז איבער דעם „טרייעל", וואס דארף שוין אין ניכן פארקומען . . . עס פארשטייט זיך, אז ביטרים מוז זיך היטן אז מען זאל נישט געוואר ווערן אז בענדזשאמין געפינט זיך דא.

דערווייל איז שוין געווארן שפעט אין אונט און ביטרים האט זיך דערווייל געזעגנט מיט איר ברודער און אליין איז זי אוועק צוריק אין איר האטעל.

נאר אויפן הארצן איז געווארן עפעס לייכטער. זי איז שוין מער נישט אליין. בענדזשאמין איז אויך דא. טאמער מאכט זיך עפעס און זי דארף אים.

און מאדנע : דאס וואס ביטריס איז איינגעפאלן אלס השערה דערגדיק מיט בענדזשאמינען, אז ער, קאן זיין, וויסט פון דעם וואס ס'האט באמת פאסירט, אז דער ברודער האט אלץ פאר איר דערציילט — אט די השערה, איז איצט — נאכ־דעם ווי ביטרים איז שוין געווען אויף דער נאס, געווארן ביי איר א איבערקייט, א פאקט. זי האט איצט מיט אלע חר־שים געפילט, אז אזוי איז עס. אז ער וויסט פון אלעס. נאר זי איז דערשראקן און זי וויסט ניט וואס צו טאן. זי האט מורא אויסצוזאגן כאטש זי וויל עס. איצט, פארדיק אהיים, האט זי זיך דערבאנט, ווי ענע האט נעכטן גערעדט צו איר. עפעס האט זי איר געגעבן אנ־צוהערעניש, אז סעם וועט נאך מסתמא נעראטעוועט ווערן . . . הייסט עס : יא, זיכער ווייסט זי פון אלעס. זיכער האט זיך ראזענבערג פאר איר מודה געווען... אבער ווי אזוי מאכט מען, אז זי זאל נישט מורא האבן אריוסצוקומען מיט איר ערות זאגן ? ווי אזוי מאכט מען אז זי זאל עס טאן און זיך ניט שרעקן פאר אים ?

ביטריסן איז באפאלן אן אומגעדולד. זי האט שוין געוואלט זיין לעבן ענין. עפעס איז איר אויסגעקומען אז עני ווארט דארט אויף איר אן זי וויל איר אלץ פארטרויען . . .

ווען זי איז נעקומען צום האטעל, האט זי זיך געלאזט מיט אימפעט אויף די טרעפ. נאר ווען זי איז אריין אין צי־מער האט זי דארט קיינעם ניט געטראפן. נישט ענין אן נישט ראזענבערגן.

זי איז דערשראקן געווארן. איר איז אויסגעקומען אז ראזענבערג האט דער־פילט די סכנה און ער איז אוועק פון דארט, מיטנעמענדיק מיט זיך ענין מיט גוואלד. און אויב אזוי, איז שוין איצט אלץ פארלארן.

אבער באלד האט זי זיך בארואיקט : זי האט געפונען אויפן טיש א צעטעלע פאר איר. דאס צעטעלע איז געווען פון ענ'ן, זי האט איר דארט געשריבן אז זי האט זיך אויף איר נישט געקאנט דער־ווארטן און זי איז מיט ראזענבערגן אוועק אויף א הוליאנקעע צו זיינען א פריינט. אויב זי, ביטרים וויל קאן זי אויף אהין קומען. עס וועט דארט זיין פרייליך. זי קאן אפרופן דעם און דעם טעלעפאן נומער און מען וועט נאך איר קומען.

ביטרים האט א טראכט געטאן :

— וויל פטור ווערן פון דעם זומפ און קריכט אלץ ווייטער און ווייטער.

— אבער באלד האט זי מיט רחמנות צוריק געקלערט :

— און וואס קאן זי זיך דערווייל העל־פן ? ער האט באפוילן אז זי האט געמוזט גיין, אז זי געפינט זיך אין זיי־נע הענט. זי האט דאך מורא פאר אים.

— צי זי וועט גיין אהין ? נאך וואס ?

— אט די השערה, איז איצט — נאכ־דעם ווי ביטרים איז שוין געווען אויף דער נאס, געווארן ביי איר א איבערקייט, א פאקט. זי האט איצט מיט אלע חר־שים געפילט, אז אזוי איז עס. אז ער וויסט פון אלעס. נאר זי איז דערשראקן און זי וויסט ניט וואס צו טאן. זי האט מורא אויסצוזאגן כאטש זי וויל עס. איצט, פארדיק אהיים, האט זי זיך דערבאנט, ווי ענע האט נעכטן גערעדט צו איר. עפעס האט זי איר געגעבן אנ־צוהערעניש, אז סעם וועט נאך מסתמא נעראטעוועט ווערן . . . הייסט עס : יא, זיכער ווייסט זי פון אלעס. זיכער האט זיך ראזענבערג פאר איר מודה געווען... אבער ווי אזוי מאכט מען, אז זי זאל נישט מורא האבן אריוסצוקומען מיט איר ערות זאגן ? ווי אזוי מאכט מען אז זי זאל עס טאן און זיך ניט שרעקן פאר אים ?

ביטריסן איז באפאלן אן אומגעדולד. זי האט שוין געוואלט זיין לעבן ענין. עפעס איז איר אויסגעקומען אז עני ווארט דארט אויף איר אן זי וויל איר אלץ פארטרויען . . .

ווען זי איז געקומען צום האטעל, האט זי זיך געלאזט מיט אימפעט אויף די טרעפ. נאר ווען זי איז אריין אין צי־מער האט זי דארט קיינעם ניט געטראפן. נישט ענין אן נישט ראזענבערגן.

זי איז דערשראקן געווארן. איר איז אויסגעקומען אז ראזענבערג האט דער־פילט די סכנה און ער איז אוועק פון דארט, מיטנעמענדיק מיט זיך ענין מיט גוואלד. און אויב אזוי, איז שוין איצט אלץ פארלארן.

אבער באלד האט זי זיך בארואיקט : זי האט געפונען אויפן טיש א צעטעלע פאר איר. דאס צעטעלע איז געווען פון ענ'ן, זי האט איר דארט געשריבן אז זי האט זיך אויף איר נישט געקאנט דער־ווארטן און זי איז מיט ראזענבערגן אוועק אויף א הוליאנקע צו זיינען א פריינט. אויב זי, ביטרים וויל קאן זי אויף אהין קומען. עס וועט דארט זיין פרייליך. זי קאן אפרופן דעם און דעם טעלעפאן נומער און מען וועט נאך איר קומען.

ביטרים האט א טראכט געטאן :

— וויל פטור ווערן פון דעם זומפ און קריכט אלץ ווייטער און ווייטער.

— אבער באלד האט זי מיט רחמנות צוריק געקלערט :

— און וואס קאן זי זיך דערווייל העל־פן ? ער האט באפוילן אז זי האט געמוזט גיין, אז זי געפינט זיך אין זיי־נע הענט. זי האט דאך מורא פאר אים.

— צי זי וועט גיין אהין ? נאך וואס ?

— נישט, זי וועט אהין נישט גיין. ווי קאן זי גיין צווישן אזעלכע אויסוואורפן ? און צו וואס איינגעלאך האט איר עני גע־הייסן קומען ? ווייסט זי דען נישט אז איר ליגט בכלל איצט ניט אין זינען קיין הוליאנקעע ? און אפשר דארף זי דארט זיין ? אפשר קאן זי זיך דארט עפעס דערווייסן ?

און באלד האט זי ווידער געטראכט :

— און אפשר זיינען זיי טאקע אוועק פון דאנען נישט צוריקצוקומען מער, און דאס איז גאר א אנשטעל.

זי האט דערביבר באשלאסן אבצוורר פון דעם טעלעפאן נומער און זיך אלץ דערווייזן. דערווייל זיך צי ס'איז טאקע אמת אז זיי זיינען אויף א הוליאנקע און צי עני דארף איר עפעס נישט האבן.

זי האט אפגערופן דעם נומער וועלכן עני האט איר אנגעגעבן אין דעם ברייוול. געענטפערט האט עפעס א הייזערקע פרויו־ען שטימע. זי האט געבעטן אז מען זאל „צוישקן צום טעלעפאן מיט עני אין ניכן ביטרים מוז זיך היטן אז מען זאל נישט געווער ווערן אז בענדזשאמין געפינט זיך דא.

דערווייל איז שוין געווארן שפעט אין אונט און ביטרים האט זיך דערווייל געזעגנט מיט איר ברודער און אליין איז זי אוועק צוריק אין איר האטעל.

נאר אויפן הארצן איז געווארן עפעס לייכטער. זי איז שוין מער נישט אליין. בענדזשאמין איז אויך דא. טאמער מאכט זיך עפעס און זי דארף אים.

און מאדנע : דאס וואס ביטריסן איז איינגעפאלן אלס השערה דערגדיק מיט בענדזשאמינען, אז ער, קאן זיין, וויסט פון דעם וואס ס'האט באמת פאסירט, אז דער ברודער האט אלץ פאר איר דערציילט — אט די השערה, איז איצט — נאכ־דעם ווי ביטרים איז שוין געווען אויף דער נאס, געווארן ביי איר א איבערקייט, א פאקט. זי האט איצט מיט אלע חר־שים געפילט, אז אזוי איז עס. אז ער וויסט פון אלעס. נאר זי איז דערשראקן און זי וויסט ניט וואס צו טאן. זי האט מורא אויסצוזאגן כאטש זי וויל עס. איצט, פארדיק אהיים, האט זי זיך דערבאנט, ווי ענע האט נעכטן גערעדט צו איר. עפעס האט זי איר געגעבן אנ־צוהערעניש, אז סעם וועט נאך מסתמא נעראטעוועט ווערן . . . הייסט עס : יא, זיכער ווייסט זי פון אלעס. זיכער האט זיך ראזענבערג פאר איר מודה געווען... אבער ווי אזוי מאכט מען, אז זי זאל נישט מורא האבן אריוסצוקומען מיט איר ערות זאגן ? ווי אזוי מאכט מען אז זי זאל עס טאן און זיך ניט שרעקן פאר אים ?

ביטריסן איז באפאלן אן אומגעדולד. זי האט שוין געוואלט זיין לעבן ענין. עפעס איז איר אויסגעקומען אז עני ווארט דארט אויף איר אן זי וויל איר אלץ פארטרויען . . .

ווען זי איז געקומען צום האטעל, האט זי זיך געלאזט מיט אימפעט אויף די טרעפ. נאר ווען זי איז אריין אין צי־מער האט זי דארט קיינעם ניט געטראפן. נישט ענין אן נישט ראזענבערגן.

זי איז דערשראקן געווארן. איר איז אויסגעקומען אז ראזענבערג האט דער־פילט די סכנה און ער איז אוועק פון דארט, מיטנעמענדיק מיט זיך ענין מיט גוואלד. און אויב אזוי, איז שוין איצט אלץ פארלארן.

אבער באלד האט זי זיך בארואיקט : זי האט געפונען אויפן טיש א צעטעלע פאר איר. דאס צעטעלע איז געווען פון ענ'ן, זי האט איר דארט געשריבן אז זי האט זיך אויף איר נישט געקאנט דער־ווארטן און זי איז מיט ראזענבערגן אוועק אויף א הוליאנקע צו זיינען א פריינט. אויב זי, ביטרים וויל קאן זי אויף אהין קומען. עס וועט דארט זיין פרייליך. זי קאן אפרופן דעם און דעם טעלעפאן נומער און מען וועט נאך איר קומען.

ביטרים האט א טראכט געטאן :

— וויל פטור ווערן פון דעם זומפ און קריכט אלץ ווייטער און ווייטער.

— אבער באלד האט זי מיט רחמנות צוריק געקלערט :

— און וואס קאן זי זיך דערווייל העל־פן ? ער האט באפוילן אז זי האט געמוזט גיין, אז זי געפינט זיך אין זיי־נע הענט. זי האט דאך מורא פאר אים.

— צי זי וועט גיין אהין ? נאך וואס ?

— נישט, זי וועט אהין נישט גיין. ווי קאן זי גיין צווישן אזעלכע אויסוואורפן ? און צו וואס איינגעלאך האט איר עני גע־הייסן קומען ? ווייסט זי דען נישט אז איר ליגט בכלל איצט ניט אין זינען קיין הוליאנקעע ? און אפשר דארף זי דארט זיין ? אפשר קאן זי זיך דארט עפעס דערווייסן ?

און באלד האט זי ווידער געטראכט :

— און אפשר זיינען זיי טאקע אוועק פון דאנען נישט צוריקצוקומען מער, און דאס איז גאר א אנשטעל.

זי האט דערביבר באשלאסן אבצוורר פון דעם טעלעפאן נומער און זיך אלץ דערווייזן. דערווייל זיך צי ס'איז טאקע אמת אז זיי זיינען אויף א הוליאנקע און צי עני דארף איר עפעס נישט האבן.

זי האט אפגערופן דעם נומער וועלכן עני האט איר אנגעגעבן אין דעם ברייוול. געענטפערט האט עפעס א הייזערקע פרויו־ען שטימע. זי האט געבעטן אז מען זאל „צוישקן צום טעלעפאן מיט עני אין ניכן ביטרים מוז זיך היטן אז מען זאל נישט געוואר ווערן אז בענדזשאמין געפינט זיך דא.

דערווייל איז שוין געווארן שפעט אין אונט און ביטרים האט זיך דערווייל געזעגנט מיט איר ברודער און אליין איז זי אוועק צוריק אין איר האטעל.

נאר אויפן הארצן איז געווארן עפעס לייכטער. זי איז שוין מער נישט אליין. בענדזשאמין איז אויך דא. טאמער מאכט זיך עפעס און זי דארף אים.

און מאדנע : דאס וואס ביטריסן איז איינגעפאלן אלס השערה דערגדיק מיט בענדזשאמינען, אז ער, קאן זיין, וויסט פון דעם וואס ס'האט באמת פאסירט, אז דער ברודער האט אלץ פאר איר דערציילט — אט די השערה, איז איצט — נאכ־דעם ווי ביטרים איז שוין געווען אויף דער נאס, געווארן ביי איר א איבערקייט, א פאקט. זי האט איצט מיט אלע חר־שים געפילט, אז אזוי איז עס. אז ער וויסט פון אלעס. נאר זי איז דערשראקן און זי וויסט ניט וואס צו טאן. זי האט מורא אויסצוזאגן כאטש זי וויל עס. איצט, פארדיק אהיים, האט זי זיך דערבאנט, ווי ענע האט נעכטן גערעדט צו איר. עפעס האט זי איר געגעבן אנ־צוהערעניש, אז סעם וועט נאך מסתמא

Doctors' Directory דאקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	דר. ס. דזש. בערמאק, 834 מיין סטריט אפיס שטונדן: 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	דר. דזש. ברענער, 402 סעלקירק עוועניו אפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	דר. א. גוטמאן, 714 טראנסקא דזשעי. טראסט בלדג. 283 פארטעדזש עווע., קאר. סטריט אפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אפאינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	דר. ס. דזשאוויש, 404 באיר בילדינג שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אפאינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	דר. וו. הערשפילד, 576 מיין סט. קאר. אלעקסאנדער עוו. אפיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	דר. כ. א. וויקטאר, קאר. סעלקירק און סאלטער (איבער דער באנק) אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 181	53 181	דר. י. פערלמאן, 291 בארנאדס עווע., קאר. טשארלס אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	דר. ס. קאבריינסקי, סוויט 2 קראסס בלאק (מיין און דאפערין עווענין) אפיס שטונדן: 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	דר. מעקס ריידי, (עקס רעי) 283 פארטעדזש, קאר. סטריט (100 טראנסקא דזשעי. טראסט בלדג.) לעבן אידישאנס שטונדן: פון 2—6 אוונט און ביי אפאינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	דר. סעם ראדין, ראיאל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפיס שטונדן:: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	דר. א. ל. שובין, אפיס שטונדן 11—12 און 2—6 אפיס: בענק אוף קאנסערס בלדג., מיין און אלעקסאנדער רעזידענס: 375 מאקריי עווע. DR. A. L. SHUBIN
		אויגן, אויערן, נאז און האלז
29 110	51 848	דר. י. ה. בעקמאן, 613 באיר בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	דר. ד. מ. דזשענאף, 830-2 סאמערסעט בלאק DR. D. M. GENOFF
		קינדער קראנקהייטן
88 013	53 320	דר. ה. מעדאוי, 904 באיר בלדג. 3—5: 332 מאניטאבא עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	דר. דזשא. ה. שאפירא, 604 באיר בילדינג שטונדן: 3—5 און ביי אפאינטמענטס DR. GEO. H. SHAPERA

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין סטריט, קאר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		דר. מ. א. ברענמאן, סוויט 1 סט. דזשאנס בלאק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
56 056		דר. ס. טשוירטשל, סוויט 1. טריק בלאק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

וואס אמאליקע אימיגראנטן זיינען אויסגע־שטאנען פארענדיק קיין אמעריקע

אנהויב מארס, 1854, האט א שיף מיטן נאמען "סיטי אף גלאזגאו" פארלאזן דעם פארט ליווערפול מיט פיר הונדערט און פופציק אימיגראנטן. געפארן איז די שיף נאך פילאדעלפיע, און פון דארט האבן פילע פון די אימיגראנטן געזאלט פארן נאך פארשיידענע טיילן פון לאנד, צו זיי־ערע מענער, ברידער, קינדער און אנדערע איינענע און פריינט.

די מערסטע פון די פאסאזשירן פון יענער שיף זיינען געווען סקאנדינאווער, דייטשן, און א געוויסע צאל אויף פון אנ־דערע נאציאנאליטעטן. ווי עס האט זיך געפירט אין יענע צייטן פון פריסיטיווע רייזעס, האבן די אימיגראנטן מיט זיך מיטגעפירט זייער איינענעם בעטגעוואנט, זייערע כלים, טעפ און געשיר צום קאכן און צום עסן. א טייל האבן מיט זיך גע־פירט אויך שפייז אין זעק און טארבעס. עס פלעגט זיך פירן אין יענע צייטן, אז די שיף קאמפאנים פלעגן די פאסאזשירן צווישן ניט קיין געקאכטע, צוגעגרייטע עסנס, נאר פלעגן זיי נעבן מעל, רייז, קארטאפל, און א. וו., און די פאסאזשירן האבן זיך שוין אליין געדארפט נעבן און עצה מיט די דאזיקע פראדוקטן.

ווען די שיף האט פארלאזן ליווערפול איז די שטימונג ביי די פאסאזשירן גע־ווען א געמישטע : פון איין זייט האבן זיי זיך אויף איבייק געשייריט מיט דער אלטער וועלט, און פון דער צווייטער זייט זיינען זיי געווען פול מיט האפענונגען, אז זיי וועלן אנהויבן א נייעם און גליק־לאכערן לעבן אין א פריי לאנד. פילע פון דאזיגן געפארן אנצוהויבן א לעבן פון פיאנערן אין די "פרייריס" פון דער וויינטער וועסט.

וואס עס האט פאסירט מיט דער ראָ־יזע שיף, איז געבליבן א סוד ביז היינ־טיקן טאג, ניט איז די שיף "סיטי אף גאלזגאו" אנגעקומען אין פילאדעלפיע, אדער אין אן אנדער פארט, ניט האט א לעבעדיקער מענש געהערט עפעס וועגן דעם גורל פון דער אימיגראנטן שיף. עס איז קיין שפור ניט געבליבן ביז צום היינטיקן טאג.

אין יענע טעג, איידער מארקאני האט נאך געהאט דערפונדן דעם דראדטלאזן טעלעגראף אדער ראדיאָ, דורך וועלכע א שיף קאן לאזן וויסן צו אן אנדער שיף אויף דער יבשה וועגן א געפאר פון אן אומגליק, איז עס ניט געווען אזא זעל־טענע דערשיינונג, אז א שיף זאל פאר־שווינדן ווערן אן א שפור. מען רעכנט, אז די לעצטע טראנזעיע פון דעם פארט האט פאסירט אין יאר 1893, ווען די שיף "נאראניס" פון דער "וואיט סטאר ליין" איז אזוי פארשווינדן געווארן. דאס איז געווען איר ערשטע און צוגלייך איר לעצ־טע רייזע אויפן אקעאן. פילע אנדערע שיפן מיט אימיגראנטן האבן געליטן שיף ברוך, אדער זיינען פארברענט געווארן אויף דער רייזע, און ווען זייער גורל האט מען זיך מיט מאנאטן שפעטער דער־וואוסט. אין פארגליץ מיט די היינטיקע ניכע און זיכערע שיפן, וועלכע פארמאגן נאך אלע מעגלאכע קאמפארטן און בא־קוועמלאכקייטן, איז א רייזע אין אמאליקע יארן קיין אמעריקע געווען א גרויסער גע־פאר.

מיט אכציק יאר צוריק, ארום 1850, האבן די דאמף שיפן אנגעהויבן ערנסט קאנקורירן מיט די זעגלשיפן, נאר אי־מיגראנטן פלעגן כסדר פארן מיט זעגל־שיפן, ווייל עס האט געקאסט ביליקער די שיפסקארטע. ערשט אין די זיבעציקער יארן האבן דאמף שיפן ענדלאך געזיגט.

די מאדערנע דאמף שיפן, וועלכע מען רופט מיט רעכט אן "שוויבענדע פאר־לאצן", צוליב יערן מין לוקסוס אין באר־קוועמלאכקייט וואס זיי שטעלן צו די רייזנדע, האבן זיך גאנץ לאנגזאם אנט־וויקלט. רייזעס אמאל, דערהויפט פאר אימיגראנטן, זיינען דאן געווען בלויז א מיטל צו א צוועק, און א גאנץ אומאנ־גענעמע און רייזיקאלישע אונטערנעמונג, וועלכע מען האט אין די שפעטערדיקע יארן נים אזוי גיך פארגעסן.

איבערהויפט שלעכט זיינען דאן געווען די פאנינטארע באדינונגען. עפידעמיעס פון פאקן פלעגן גאנץ אפט אויסברעכן צווישן די פאסאזשירן, און ווען זיי פלעגן אנקומען אין פארט, פלעגט מען זיי לאנג דארפן האלטן אין קאראנטין.

די מערסטע שיפן, וועלכע האבן אריי־בערגעבראכט הונדערטער טויזנטער אי־מיגראנטן פון איירופע, האבן פארמאגט גאנץ וויניק פלאץ פאר פאסאזשירן פון ערשטן אדער צווייטן קלאס. דאס מער־סטע איז געווען פלאץ פאר אימיגראנטן אין צווישן דעק, אדער דריטן קלאס. צוואנ־ציק טעג פאר רייזע צווישן ליווערפול און ניו־יארק איז ניט געווען קיין סך אין יענע צייטן. און מען האט געמוזט די גאנ־צע צייט לעבן אין גרויס ענגשאפט, שמוץ און העכסט אומסאניטארישע באדינגונ־גען.

א שווערישע צייטונג האט לעצטנס גע־דרוקט עראינערונגען פון אן עלטערן אי־מיגראנט. מיר וועלן דא ברייינגען איי־ניקע אויסצוגן פון זיין ארטיקל.

"די ערשטע טעג פון אונזער רייזע זיי־נען געווען גאנץ רואיק, דערנאך אבער האבן אויסגעבראכן פילע קריגערייען, פאר־אורזאכט דערהויפט דורך דער שוידער־לאכער ענגשאפט אויפן שיף. איין מאל נער האבן נעדארפט לויפן דערביי און זע־ען אז זיי זאלן ניט ארונטערפאלן. ארי־בערפארנדיק א בריק, האבן צוויי וועגע־נער זיך צוואמענגעשטויסן, און איינער איז אריינגעפאלן אין מייך אריין. א פרוי מיט א קינד זיינען פארוואונדעט געווא־רען, און א מאן האט זיך אנגעשלאגן מיטן קאפ אן דעם בריק און צערבאכן זיין שארבן, ער איז אין דער זעלבער נאכט געשטארבן. איז א צווייטן וואגן האט א פרוי געבוירן א קינד. נאך א נאכט רו־האבן ביידע, מוטער און קינד, שוין צו־ריק פארנומען זייער פלאץ אויפן אנגע־לאדענעם וואגן מיט די איבעריקע ריי־זענדע.

"ווען די גרופע אימיגראנטן זיינען ענדלאך אנגעקומען אויפן פלאץ, האט גע־בושעוועט א שרעקלאכע שניי זאוועדרוכע. דערווארטעט האבן זיי צו געפינען א דאך־נאר אנשטאט דעם האבן זיי געפונען אן אפענע "פרייריי", מיט זעלטן וואו א הויז. ערשט נאך דער רייזע האט מען געגענן אויסצושטיין אין דער נייער 'היים'"

באן, סטאנציע וועלכע האט אונז גע־דארפט אפפירן נאך באפאלא. די מער־סטע פון אונזערע אימיגראנטן האבן דא צום ערשטן מאל דערזעען אן אייזנבאן. און עס איז פאר זיי געווען א גרויסע איבעררעשונג און א וויכטיקע געשע־יאנן ניש.

"אנקומענדיק אין באפאלא האבן מיר ניט געוואוסט ווי צו געפינען די שיף וועלכע האט אונז ווייטער געדארפט פירן נאך שיקאגא. ווי א סמארט שעפטן זיי־נען מיר געשטאנען אובאהאלפענע אין דעם קאלטן רעגן און ניט געוואוסט וואס אנצוהויבן צו טאן און ווי זיך פארנאנדער־צופירען, ניינעדיק דורך די נאסן, האט איינער פארלארן זיין פרוי און עס האט געגומען שטונדן לאנג ביז ער האט זי אויסגעפונען.

די שיף וואס האט אונז געראפט פירן קיין שיקאגא, איז געווען אן אלטער מול־טער, און שוין איבערפילט מיט אנדערע פאסאזשירן, פון וועלכע פילע זיינען גע־ווען שיכור און קרעגעריש. עס איז פשוט ניט געווען ווי זיך א קער צו טאן. מיר האבן געמוזט בלייבן אויפן דעק און מיר האבן שטארק געליטן פון קעלט און נאסקייט. אונזער שיף האט דערנאך זיך אנגעשלאגן אויף א פעלז אונטערן וואר־סער, און עס האט גענומען א נאנצן טאג די שיף זאל זיך באפרייען און קאנען גיין ווייטער.

"פון שיקאגא האט די גרופע אימי־גראנטן געדארפט פארן ווייטער מיט א קאנאל שיף. איינער פון דיי האט געקויפט אן אויוגן צום קאכן אין שיקאגא און האט עס מיטגענומען אויף דער רייזע. דאס איז פאר די אימיגראנטן געווען א גרויס גליק. די נאנצע דריי טעג וואס עס האט גע־נומען צו פארן דיי הונדערט מייל פון שיקאגא נאך פערז. פון דארט האבן זיי נאך געדארפט דורכמאכן זעכציק מייל רייזע. די מערסטע זיינען גענאנגען צו־פוס. די פאר גרעזנענע ווענענער האבן געפירט דאס באגאזש און די שוואכערע וואס האבן ניט געקאנט גיין צופוס. די פרויען און קינדער זיינען געווען אויף די הויף אנגעלאדענע ווענענער, און די מע־נער האבן געדארפט לויפן דערביי און זע־ען אז זיי זאלן ניט ארונטערפאלן. ארי־בערפארנדיק א בריק, האבן צוויי וועגע־נער זיך צוואמענגעשטויסן, און איינער איז אריינגעפאלן אין מייך אריין. א פרוי מיט א קינד זיינען פארוואונדעט געווא־רען, און א מאן האט זיך אנגעשלאגן מיטן קאפ אן דעם בריק און צערבאכן זיין שארבן, ער איז אין דער זעלבער נאכט געשטארבן. איז א צווייטן וואגן האט א פרוי געבוירן א קינד. נאך א נאכט רו־האבן, מוטער און קינד, שוין צו־ריק פארנומען זייער פלאץ אויפן אנגע־לאדענעם וואגן מיט די איבעריקע ריי־זענדע.

"ווען די גרופע אימיגראנטן זיינען ענדלאך אנגעקומען אויפן פלאץ, האט גע־בושעוועט א שרעקלאכע שניי זאוועדרוכע. דערווארטעט האבן זיי צו געפינען א דאך. נאר אנשטאט דעם האבן זיי געפונען אן אפענע "פרייריי", מיט זעלטן וואו א הויז. ערשט נאך דער רייזע האט מען געגענן אויסצושטיין אין דער נייער 'היים'"

סייל פאסטערס

געמאכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אן אויסוואל פון הונדערטער קאטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באצירן די פאסטערס

מיר טוען די גאנצע ארבעט

שיקט אונז בלויז אריין די פרייזן פון די ארטיקלען וועלכע איר ווילט ארויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאר אייך דאס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפראך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

קאפיטל 5

דאס אומגעריכטע באגעגע־ניש

פאר דער צייט וואס בענדזשאמין האט פארבראכט אין פריזאן און דער אלטער מר. וואלף איז געשטארבן האט סילוויא דערווייל איבערגעלעבט א גוואלדיקע אנ־טשוינג. אין איר לעבן איז פארגעקומען אן איבערברוך.

נאך די געשעענישן וואס זיינען פאר־קומען אין איר לעבן, נאך דער אלטער לאכער שטורמדיקער נאכט ווען ס'איז פארגעקומען די שריפה אין מר. וואלפס נאראדזש און סילוויא איז צוריקגעבליבן אהיים צו איר מוטער, איז זי געווארן ווי אונטערבראכן.

זי איז ארויס פון דיר גע־שעענישן א מידע, זי האט זיך דערפילט אפאטיש. זי האט פארלארן איר רואיקייט און לעבנסלוסטיקייט. זי איז געווארן אפ־נעשווארכט און זי איז אריינגעפאלן אין אזא קריינקלאך! צושטאנד אין וועלכן עס קומען אויפן געדאנק די אומגעלומ־פערסטע זאכן און טראכטונגען.

זייענדיק מיר, און פילנדיק זיך שוואך, האט זי באשלאסן : אויס ! מער קאן זי נישט און וויל נישט פירן אזא נאריש און פאלשן לעבן. זי וועט מער זיך נישט איבערבעטן מיט דעם אלטן. מער וועט זי מיט אים נישט וואוינען. ווי נאריש עס איז געווען פון איר זייט צו פארקויפן זיך צוליב רייכקייט און לוקסוס, צוליב וואוילטאג און זארגלאזיקייט. די תאוה צו שיינע קליידער, צו צירונג, וואס ס'איז ביי איר געווען אזוי שטארק פריער, איז דער ער האט חתונה געהאט מיטן אלטן, די דאזיקע תאוה איז אין איר אפגע־שטארבן. ערשטנס, ווייל זי האט זיך שוין געהאט אנגעזעטיקט מיט די זאכן, און צווייטנס — ווייל קומענדיק געענטער אין קאנטאקט מיטן לעבן האט זי דערפילט ווי נאריש דאס איז, גליק איז נישט אפ־היינניק פון רייכע קליידער. ניט אין ריי־כע פאלאצן איז דאס גליק און וואוילזיין פון דעם מענשן, זי איז געווארן אויסגע־ניכטערט פון די זאכן, זי האט איצט גוט פארשטאנען, אז מען קאן זיין רייך און זיין אומגליקלאכער פון דו אומגליקלאכער סטע. ניין, מער וועט זי צום אלטן ניט גיין. די בריקן אויף צוריק מוזן פאר־ניכטעט ווערן. זי האט זיי איין מאל איינ־געבראכן און מער וועלן זיי ניט אויפ־געשטעלט ווערן. דער וועג אויף צוריק צום אלטן איז אפגעראסט, און זי וועט אויף אים קיינמאל נישט גיין.

זי האט עס דאן דערקלערט פאר איר מוטער :

—מאמע, וואס ס'איז געווען וועט זיך נישט אומקערן ! מער צום אלטן וועל איך נישט גיין.

איר מוטער האט זיך געפרובט ווערן, זי האט פרובירט טענה'ן :

—וואס הייסט ? וואס רעדסטו קינד? ער איז דאך דיין מאן ?

— ניין, ער איז נישט מער מיין מאן. עס איז געווען, זייער א מיאוס'ער און זיי־ער א פארברעכערישער טעות. נישט בלויז דו ביזסט שולדיק, נאר איך בין אויך שלדיק. איך האב זיך געלאזט איינרייד־ן און איך האב געמיינט אז רייכקייט גיט גליק. אבער עס איז ניט ריכטיק.

—פארגעס נישט טאכטער : ער איז געוועצלאך דיין מאן !

— דאס גייט מיר נישט אן .

— ער וועט דאך צוריקציען די אינ־שורענס.

— זאל ער, איך וויל עס נישט.

— ער וועט דיר אנקלאגן אויף א גט.

— מיט פארגעניגן. הלואי זאל ער עס טאן . . . און לאמיר וויסן אז איך בין

גרזדער מאָרד

העכסט אינטערעסאנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאָרזעצונג)

— ניין, פאטער, — האט זי ענדלאך אויסגערופן, איך קאן ניט הייראטן א מענטש, ווי . . . דו אליין ביזט געווען מיט מיר דאמאלסט אין באבא יאגאס שענק און האסט געזעען וואס דארט איז פאר געקומען.

מאקארטי האט געקריצט מיט די ציין פאר רציחה :

— אלזא ווילסטו מיר ניט ארויסהעלפן אין מיין נויט ? — האט ער געפרעגט.

— מיין געלט האב איך דיר אוועקגע־נעבן, מיין ליבע וועל איך אבער ניט אפ־פערן פאר א מענטש, וועלכער האט עס ניט פארדינט.

מיט די דאזיקע ווערטער איז זי אוועק־געלאפן צו אירע נעסט.

מאקארטי איז געבליבן שטיין, ווי פאר־שטיינערט. פלוצלונג האט ער דערפילט ווי א שווערע האנט פאלט אויף זיין פלייצע. ער האט זיך אומגעקוקט און האט דער־זעען פאר זיך דעם יונגן ארמסטראנג.

— מר. ארמסטראנג ווי קומט איר אהער ?

— איך האב אלעס געהערט, — האט דער יונגער ארמסטראנג געזאגט.

— דאן ווייסט איר, אז איך האב גע־טאן פאר אייערמוטגען אלעס, וואס איך האב נאך געקאנט, ליידער איז דאס אבער געווען אומזיסט.

— ניין, הער מאקארטי ! מערי מיז ווערן מיין פרוי ! איך שווער עס ביי אלעס, וואס איז מיר הייליק !

— איך פארשטיי אייך ניט, הער ארמסטראנג.

— איר וועט מיך באלד פארשטיין, — האט ארמסטראנג געזאגט, קומט מיט מיר. לאמיר זיך אנידערזעצן אונטער א בוים, וואו קיינער וועט אונז ניט שטערן, דארט וועל איך אייך דערקלערן מיין פלאן.

ביידע מענער זיינען אוועקגעגאנגען אין א ווייטן ווינקל פון גארטן און האבן זיך אנידערגעזעצט.

זיי האבן ניט געקאנט זעען אין דער פינסטער, אז אויפ'ן גראז פון דער אנדע־רער זייט איז געזעסן א פרויען געשטאלט, ראם איז געווען די ראזע פון שיקאגא.

די פארלאבונג

די ראזע פון שיקאגא איז ארויסגעגאנ־גען אין גארטן זיך אפקילן און האט זיך אנידערגעזעצט אויף א שטיין לעבן א בוים. פלוצלונג זיינען אנגעקומען מאקאר־טי און דער יונגער ארמסטראנג און האבן זיך אנידערגעזעצט אויף א באנק פון דער אנדערער זייט.

ניט ווילנדיק האט זי אויסגעהערט וואס ביידע מענער האבן גערעדט און זי האט אנגעהויבן צו ציטערן. זי האט דערהערט אזעלכע זאכן, פון וועלכע עס האט זי אנ־געהויבן צו שווינדלען, זי האט געוואלט אויפשטיין און אנטלויפן, זי האט עס אבער ניט געקאנט טאן.

ענדלאך האבן ביידע מענער אפגערעדט אלעס. ראזא האט זיך אויפגעהויבן און גע־וואלט אריינלויפן אין זאל, ווען איר איז אנטקעגן געקומען דער אינדזער.

ער האט זי דערזעען און האט אויסגע־רופן אויף זיין מוטער־שפראך, אויף איר־דיש :

— לאטאס בלום ! דו דערקאנסט מיך ניט ? דו דערקאנסט ניט דיין געטריישן סינדא באהאדור ?

— איך קאן אייך ניט סאהיב, — האט די ראזא פון שיקאגא געענטפערט אויף דער זעלבער שפראך, — איך בין ניט די לאטאס בלום.

— ווער דען ביסטו ? פון וואנען קומ־סטו, זי האט אבער באלד געפאסט מוט און האט געזאגט פעסט און אנטשלאסן :

— האב קיין מורא ניט, ראזא ! אזוי לאנג ווי איך לעב, וועל איך ניט דערלאזן אז מען זאל דיר שלעכטס טאן ! — איך האב געוואלט דיך רופן צום טיש, איצט אבער געפין איך, אז עס איז גלייכער, אז דו זאלסט ניט עסן מיט די געסט צוזאמ־מען. ניי, ראזא, צו דיין פאטער, איך וועל שוין אלעס פארזאגן.

די מיידלאך האבן נאך אוועקגערעדט איינציקע מינוט און זיינען אריינגעגאנגען אין צימער, וואו איר פאטער האט גע־וואוינט, דאן איך מער ניט געווען...

מיט מערי איז אריינגעקומען אין זאל און האט אנגעהויבן צו זוכן דעם אלטן ארמסטראנג. זי האט אבער אלעס אויפגע־פונען. קיום האט דער אלטער ארמסטראנג אויף איר א קוק געטאן האט ער זיך באלד דערשראקן :

— וואס איז מיט אייך, מיס מערי ?

— האט ער געפרעגט, — פילט איר זיך שלעכט ? האט מיט אייך עפעס פאסירט ?

— דער ארמסטראנג איך וויל ביי אייך עפעס פרעגן.

— ביטע, מיס מערי, פרעגט ! איר ווייסט דאך אז איך ליב און שעץ אייך, ווי מיין אן איינציג קינד !

— וועט איר מיך ליבן און שעצן אויך דאן ווען איך וועל ניט זיין אייער טאכ־טער ? ווען איך וועל זיך אפזאגן פון דעם שידוך ?

— מיס מערי ! איך שעץ אין אייך דעם מענשן. איך ליב אייך און שעץ אייך, ווייל איך ווייס, אז איר זייט אן אייערלעך און גוטע פרוי. פון מיין וואונש וויל איך מער ניט ריידן. ווען איך האב דאס ערשטע מאל געזען גראף טשעוויק אריינקומען צו אייך, האב איך אויפגע־נעבן יעדע האפענונג אייך צו רופן טאכ־טער.

— איר זייט גוט און קלוג, הער ארמ־סטראנג, אלץ האט ריכטיק געטראכט. איך בין פארלאבט מיט גראף גאגארע טשעו־וויק.

— איך ווייס אייך גליק פון גאנץ האראן ! האט דער אלטער ארמסטראנג אויסגערופן.

— איך האב עס געוואוסט, — האט מערי געזאגט, — איך האב געוואוסט, אז אייך קאן מען פארטרויען און דערפאר האב איך אייך גערופן. איך וויל אייך בעטן אז איר זאלט מעלדן מיינע נעסט אז איך בין פארלאבט מיט גראף טשעו־וויק.

דער אלטער גראף האט זי אנגעקוקט מיט שטוינען. ער האט ניט געקאנט פאר־שטיין, פאר וואס מערי האט ביי אים געבעטן ער זאל מעלדן וועגן איר פארלא־בונג, ווען איר פאטער איז דא.

— איר וואונדערט זיך איבער מיין מאדנעס פארלאנג, הער ארמסטראנג, — מערי געזאגט, — איינגנלאך וואלט עס מיין פאטער גערארפט טאן, איך האב אבער קיין פאטער.

— וואס רעדט איר מיס מערי ? וואס איז געשעען.

מערי האט אים דערציילט וואס איר פאטער האט אפגערעדט מיט דעם יונגן ארמסטראנג, ווי זי דאזע פון שיקאגא האט דאס איבערגעגעבן. דער אלטער ארמ־סטראנג איז אויסגעשפרונגען, גלייך ווי א שלאנג וואלט אים א ביס געטאן.

— אזוי נידערטרעכטיק האב איך אים ניט געהאלטן ! — האט ער אויסגערופן מיט צארן. — איצט ווייס איך, אז מיין זון איז א פארדארבענער מענש, וועלכן נאר ליידן קאנען בעסער מאכן. איך האב קיין זון ! איך זאג זיך אפ פון אים !

— איך האב נאך א בקשה צו אייך, הער ארמסטראנג

— זאג מיר אלעס מיין, קינד !

— דערציילט מיינע נעסט, אז מיין פאטער פילט זיך עפעס ניט גוט און ער האט נעמוזט אוועקגיין, דערפאר מעל־דעט איר אז איך בין פארלאבט מיט גראף טשעוויק. עס איז בעסער אזוי, איך וויל אויסמיידן יעדן סקאנדאל פאר דער וועלט

דער אלטער ארמסטראנג האט צוגע־דריקט מיס מערי צום הארצן און האט זי א קוש געטאן.

— האסט רעכט, מיין קינד ! מיר מוזן זעען צו פארדעקן אונזערע לייכן, צו פארגלעטן אונזערע שטערצן. עס מעג קאכן און זידן אין אונזער הארצן, ווי אין א קעסל, מיר דארפן עס אבער ניט ווייזן פאר דעם עולם. דאס איז די קללה פון רייכקייט. דער רייכער מאן האט געווי־סע פליכטן, געוויסע פארבינדלאכקייטן, וועלכע ער מוז אויספאלגן.

מיט די דאזיקע ווערטער איז ער אוועק־געגאנגען.

(ווייטערעס — קומט)

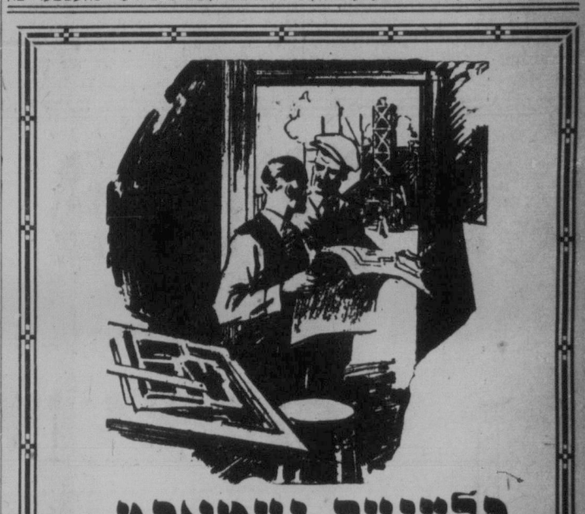

פלענער געמאכט אין פאראיס...

דער פונדאמענט פון א סך דערפאלגרייכע געשעפטן איז געלייגט געווארן אין ציימן פון עקאנאמישער איינשרייב־קונג. מיט דעם שכל'דיקן געברויך פון דרוקערייען. עס איז דא מער צייט צו אראנזשירן א דירעקט־דורך־פאסט קאמ־פיין, גוטע פראיעקטירנדיקע פארמעס וואס ווערן שניידן די קאסטן פון אפערירונג . . . צו פארבעסערן לייכרס און רעפערס . . . און פארזארגן די דילערס מיט צוציענדיקער סיילס ליטעראטור. עס קאן זיין א גוטער מיטל ווי אזוי צו פארבעסערן אייערע געשעפטן דורך דעם געברויך פון גו־טער דרוק ארבעט. זאל אונזער דעפארטמענט פון קונסט ארבעט אייך באהילפיק זיין אויפן געביט פון פרינטינג . . . מיט דער צוגרייטונג פון קאפיע, מיט דער ארטיסטישער אויסשטעלונג פון שריפטן, קאלירן אין בילדער, און אייך העלפן צו זעען און באגרייפן די מעגלאכקייטן פון סיילס און אלע אנדערע געשעפטס־טראנסאקציעס.

טעלעפאָנירט 55 409

The Israelite Press
Limited
165 Selkirk Avenue
WINNIPEG

נאָרט-ענדער גנב מאכט "שלעכטע געשעפטן"

א גנב, א שלים־מזל, אין נעכטן ביי־נאכט גענאנגען גאר ניט פויגלדיק אין זיי־נע געפלאנטע אונטערנעמונגען.

ארום האלבע נאכט האט ער זיך אריינ־געבראכן אין דער היים פון מרס. בערקל, 453 פרינסעסס עווע., און ער האט אריינ־גע'גנב'עט א פאר הויזן, אבער ניט געפי־נענדיק אין די קעשענעס פון וואס א לעבן צו מאכן, האט ער זיי איבערגעלאזט אין הויף.

אנטוישט פון זיין מיסערפאלג, האט ער נעמאכט א פארזוך צו בא'גנב'ענען מארשאקס סטאר דערביי, אבער אויך דא איז אים ניט געלונגען, ווייל ווי ער האט זיך נאר אריינגע'גנב'עט אין סטאר, האט מרס. מארשאק דערהערט און זי האט גע־מאכט אזעלכע קולות, אז ער איז אנטלאפן וואו דער שווארצער פעפער וואקסט.

אין פעלעס טעאטער

אין פעלעס, וואו אלע גוטע בילדער ווערן געוויזן, וועלן היינט די פאטראניזי־רער קאנען זעען איינע פון די פיינסטע בילדער וואס איז ווען פראדוצירט געווארן. דאס בילד הייסט "די בלוי איינדושעל", מיט דעם באריסמן דייטשן מואווי סטאר עמיל דזשעזיינגס און מארעלין דייטריך, אין די הויפט ראלן.

זעט ווי א פראפעסאר וועלכער אזכט צו באשיצן זייעג סטודענטן פון פארפירט צו ווערן, ווערט אליין פארפירט און ער ווערט דערנידעריקט אזוף א שווידערלאכן אופן. ס'ווערט אויך געוויזן א קאמעדיע א. א. וו.

NEW PALACE THEATRE
היינט ווערט געוויזן (ספּעשל)
"די בלוי איינדושעל"
מיט
עמיל דזשעזיינגס, מארלין דייטריטש

מיר גארענטירן דעם זייגער צו גיין ריכטיק אדער געלט צוריק
נ. טשערניאק
זייגערמאכער
35 יאר עקספּיריענס. 5 יאר ביי אינאנס.
נעמט אן ארבעט צו ביליקע פּרייזן
מיר קומען נאך דער ארבעט
און ברייגגען עס צוריק
561 קאלעדזש עוו., טעלעפאן 56 691

צו אונזערע אידישע פרייגנד אין ווינניפעג און אין מערב קאנאדע באטן מיר אן א שנעלע און ריזאנאייבל געפרייזטע באדינונג אין

דעזיינינג ענגרייווינג
עלעקטראטייפינג
סטערעאטייפינג און קאמערציעלע פאטאגראפיע

אדרעסירט אייער נעקסטן אדרעס צו

Rapid Grip and Batten Limited
290 VAUGHAN STREET
23 859 WINNIPEG 28 951

40 יאָר האָט ער אָפּגעלעבט אין איינ־זאמקייט ווייל ער איז באַגאַנגען אַ שווינדל אין קאָרטן

דער באשטראפטער שפּילער איז געווען איינער פון די העכסטע ענגלישע אר־סטאקראטן. א סקאנדאל וואס האט גע־האט אויפגערודערט גאנץ ענגלאנד. — מיט א קורצער צייט צוריק איז ער גע־שטארבן. — די איבערגעבליבענע פון זיין אמעריקאנער כלה וועלכע האט זיך מקריב געווען צוליב אים.

א מענש האט אפגעלעבט פערציק יאר אין איינזאמקייט צוליב דעם, וואס ער איז באגאנגען א שווינדל אין קארטן. 40 יאר האט ער געפירט אן אפגעזונדערט לע־בן, און כאטש ער איז געווען רייך, פון־דעסטוועגן האט ער צוליב זיין אינזאמ־קייט איבערגעלעבט שווערע טעג און אר־מעיטיע יאר, און אלץ צוליב דעם, וואס עס האט אים אמאל א צי געטאן צו שווינ־דלען אין א קארטן שפיל.

דאס האט צו טאן מיט דעם ענגלישן אריסטאקראט סער וויליאם קאמינג. מיט א פאר מאנאטן צוריק איז געווען געמאלדן, אז ער איז געשטארבן אין זיין אפּעזונ־דערט הויז, אין סקאטלאנד. זיין טויט האט ווידער אמאל ארויסגערופן פון דער פארגאנגענהייט זיין געשיכטע מיט דעם סענסאציאנעלן קארטן־שווינדל, וואס האט אין זיין צייט אויפגעדערט גאנץ ענג־לאנד.

וועמען האט ער גענארט ? וועמען האט ער באשווינדלט ? ניט קיין קלענערן יח־סן ווי דעם ענגלישן פרינץ אף וויילס ערו־ארד דעם זיבעטן, וואס איז דערנאך גע־ווארן קעניג פון ענגלאנד (דער פאטער פון דעם איצטיקן ענגלישן קעניג).

אלזא, דאס איז א געשיכטע וואס האט פאסירט אין די אזוי גערופענע "הויבע פענסטער". מען האט זיך ניט געקאנט גלויבן, אז א מענש וואס איז אליין זיי־ער רייך, אז א מענש וואס פארנעמט א גרויסע פּאזיציע אין דער ארמיי, וועל־כער האט צו טאן מיט פרינצן און קעני־גן, זאל זיך קוואפּען אויף עטלאכע עענד־ליקער פונט און אפּנארן דעם צוקונפטיקן קעניג פון ענגלאנד !

אבער דער פאקט, און צוליב דעם, וואס א דזשורי האט מיט יאהרן צוריק גע־פסק'ענט, אז ער איז שולדיק, האט זיך דער אריסטאקראט געמוטט צוריקצוגיין פון עפנטלאכן לעבן און אפּגעלעבן א לעבן אין איינזאמקייט. זיין נאמען פלעגט שטענדיק דערמאנט ווערן מיט חוזק, מיט שפּאט. אז מען פלעגט דערמאנען דעם נאמען פון סער וויליאם קאמינג, פלעגט מען גלייך צוזאגען : "אט יענער, וואס האט אפּגע־גארט דעם פרינץ אין קארטן". מען האט אים דאס קיינמאל ניט געקאנט פארגע־כען.

א קארטן שווינדלער פון אריסטאקראט, אבער אזא מעשה קאן זיך אויך טרעפן מיט אנדערע. אין קארטן שפיל איז עפעס דא א ספּעציעלער יצר הרע. מען וויל געווי־נען, עס איז אייגנטלאך ניט אזוי א פראַ־גע פון געלט, נאר סתם פון וועלן נאר געווינען.

אט איז, צום ביישפּיל, א מענש, וועל־כן אלע קענען אלס א פילאנטראפּ, אלס א פרייגעביקן. ער העלפט ארימע, ער זשאלעוועט ניט קיין געלט, ער האט א גוט הארץ.

אבער מארגע ! ווי נאר ער זעצט זיך אוועק ביים קארטן טישל, ווערט ער פאר־וואנדלט נאר אין אן אנדער מענשן. ער ווערט קארג, א קמצן, א בייזגאן, א נער־וועזער — מען קאן אז אים א ווארט ניט דערן. ער שטרייגגט אן אלע כחות אבי צו געווינען. ער טוט געווינען אום יעדן פרייז. מען קאן אויף אזא איינעם זאגן, אז ער וואלט איינגעגאנגען שטילערהייד צו פארלירן הונדערט דאלאר, אבי אפּע־נערהייד, עפנטלאך. זאל עס הייסן, אז ער געווינט כאטש א צענערל.

דער יצר הרע פון קארטן !

דאס זעלבע קאן מען איינגנטלאך אויך זאגן ווען שפּילן בכלל. דאריבער טאקע ווירקט שפּילן אזוי ווי א נארקאטיק. מען ווערט אריינגעשלעפּט אין דעם, מען ווערט פאר'שיכור'ט.

דער אריסטאקראט פון ענגלאנד האט זיך ניט גענוטיקט אין די עטלאכע פונט וועלכע ער האט אריינגעשווינדלט פון דעם פרינץ דורך פאלש שפּילן. ער האט געהאט א נאמען פאר א גלענצנדיקן שפּי־לער. "באקארא" איז געווען זיין ליבלינג שפּיל. ער פלעגט שטענדיק געווינען. אט איז ער דאס מזל'דיק ! — פלעגט מען זאגן אויף אים. אנדערע פלעגן צוגעגען : "אז ער האט אזא טייערן קאפּ אויף זיך" !

אין דער אריסטאקראט איז שטאלץ גע־ווען מיט זיך און מיט זיין געשיקטקייט אין קארטן שפּילן. ווען נאר ער פלעגט קומען צו א פארטי, פלעגט ווערן דעבע־דיק. ער איז געווען פון די געצייכלטע, מיט וועמען דער צוקונפטיקער קעניג פון ענג־לאנד פלעגט זיך אוועקזעצן טאשן די קארטן.

איין מאל איז געווען א גרויסע פארטי ביי א לארד. דער פרינץ איז אויך גע־ווען. די "באקארא שפּיל" איז געווען אין פולן גאנג. סער קאמינג האט אלץ גע־וואונען אין דער קעניג האט צו אים פארלוירן.

מען האט געטרונקען משקה און סער קאמינג האט בא'באפּט אז איבעריק'ן שנעפּ־סער. דאס האט אים געקאסט זיין גא־מען און זיין לעבנס פריינט. זייענדיק באטרונקען האט ער זיך ניט געהיט מיט זיינע טריינקער. א יונגער לארד האט באַ־מערקט אז קאמינג מאכט עפעס אנטער דער "באנק" "קונקל־מונקל־ביזנעס" מיט די קארטן. ער האט דאס געווען זיין טאַ־טען.

מען האט זיך געשושקעט : "ווי קאן דאס זיין ? " דאן האט מען באשלאסן אנווענדזט צו זיין א צווייטן מאל ווען סער קאמינג וועט שפּילן קארטן.

ווידער אמאל דאס זעלבע, דער סקאנ־דאל האט זיך געגומען פאנאנדערברעגען. די רייכע לייט, די לארדן, האבן זיך גע־שעמט דאס אריסצולאגן אין דער עפנט־לאכקייט. ענדלאך האט מען באשטימט 2 יונגעלייט צו באפן שטילערהייד א שמר־ען מיט סער קאמינג. יענער איז געווארן אויפגעבראכט. ער האט ווי א ווילדער טי־גער געשטורמט : "אידיאטן, ווילדע אינ־דיאנער, וואס זיי זיינען ! וועמען וואנן זיי צו באשולדיגן אין אזא זאך ! וואס ? איך בין א שווינדלער ! פעלט מיר דען געלט ? צי פארמאג איך ניט פאלאצן און טויזנטער אקער בארן, און אוצרות גאנצע ! איך קאן דאך זיי אלעמען אפ־קויפן מיט זייערע הייזער און ברייזער, מיט זייערע פרויען און קינדער ! "

אבער די געשרייען האבן ווייניק וואס געהאלפן. מען האט קעגן אים געהאט שטארקע באווייזן, לעבעדיקע עדות, מען האט גערעדט און אונטערגעהאנדלט, ביז מען האט באשלאסן, אז סער קאמינג זאל שטילערהייד אונטערשרייבן א פארשפּרע־כען, קיינמאל מער ניט צו שפּילן אין קארטן.

פון אנפאנג האט ער דאס ניט געוואלט טאן. אבער דערנאך האט ער צוגעשטימט צו דעם, אפּגעמאכט האט מען אז די זאך זאל בלייבן א סוד.

אבער ווי גייט עפעס אן אלט ווערטל: "הימל און ערד האבן געשוואוירן, אז עס זאלן קיין סודות ניט זיין". דייטש פרוי־ען זיינען געזעסן אין די סערער, אונטער בליענדע בוימער און זיי האבן איבער־גערעדט וואס עס האט פאסירט מיט סער קאמינג. מען האט געצויגן מיט די ליפּן, מען האט דערמאנט זכות אבות, מען האט גערעדט רכילות, מען האט געפאלפּלט, און אזוי איז די זאך שוין גאר קיין סוד ניט געבליבן.

"פארוואס שפּילט איר עפעס מער קיין קארטן ניט ?" — האבן געפרעגט באקאנ־טע ביי סער קאמינג.

זיי האבן גאנץ גוט געוואוסט דעם תי־רוץ, נאר זיי האבן זיך געמאכט, אז זיי ווייסן ניט און אין זייערע אויגן האט גע־כרענט א כיטרע פייערל.

דאס האט סער קאמינג ווי געטאן. ער האט געפילט, אזוי ווי מען וואלט אים שטעכן מיט שפּילקעס. פון אלע זייטן האט ער געזעען ווי מען טייטלט אויף מיט די פינגער.

דאן האט ער זיך אנגענומען מיט מוט און ער האט אנגעקלאגט די יעניקע וואס האבן געהאט די באוויזן קעגן אים.

האט זיך דאס אביסל געטומלט וועגן דעם ! די צייטונגען זיינען געווען פול מיט אלע איינצלהייטן. טויזנטער מענשן זיינען געשטאנען ארום דעם ערייכט און געווארט אויף דעם אורטייל. מען קאן דאס אויך פארשטיין. עס איז דאך גענוי דאס זעלבע, ווי מען וואלט אנטרעקט אז דער אן דער אמעריקאנער מיליאנער האט אין ער דאס מזל'דיק ! — פלעגט מען אים, אנדערע פלעגן צוגעגען : "אז ער האט אזא טייערן קאפּ אויף זיך" !

אין דער אריסטאקראט איז שטאלץ גע־ווען מיט זיך און מיט זיין געשיקטקייט אין קארטן שפּילן. ווען נאר ער פלעגט קומען צו א פארטי, פלעגט ווערן דעבע־דיק. ער איז געווען פון די געצייכלטע, מיט וועמען דער צוקונפטיקער קעניג פון ענג־לאנד פלעגט זיך אוועקזעצן טאשן די קארטן.

איין מאל איז געווען א גרויסע פארטי ביי א לארד. דער פרינץ איז אויך גע־ווען. די "באקארא שפּיל" איז געווען אין פולן גאנג. סער קאמינג האט אלץ גע־וואונען אין דער קעניג האט צו אים פארלוירן.

מען האט געטרונקען משקה און סער קאמינג האט בא'באפּט אז איבעריק'ן שנעפּ־סער. דאס האט אים געקאסט זיין גא־מען און זיין לעבנס פריינט. זייענדיק באטרונקען האט ער זיך ניט געהיט מיט זיינע טריינקער. א יונגער לארד האט באַ־מערקט אז קאמינג מאכט עפעס אנטער דער "באנק" "קונקל־מונקל־ביזנעס" מיט די קארטן. ער האט דאס געווען זיין טאַ־טען.

מען האט זיך געשושקעט : "ווי קאן דאס זיין ? " דאן האט מען באשלאסן אנווענדזט צו זיין א צווייטן מאל ווען סער קאמינג וועט שפּילן קארטן.

ווידער אמאל דאס זעלבע, דער סקאנ־דאל האט זיך געגומען פאנאנדערברעגען. די רייכע לייט, די לארדן, האבן זיך גע־שעמט דאס אריסצולאגן אין דער עפנט־לאכקייט. ענדלאך האט מען באשטימט 2 יונגעלייט צו באפן שטילערהייד א שמר־ען מיט סער קאמינג. יענער איז געווארן אויפגעבראכט. ער האט ווי א ווילדער טי־גער געשטורמט : "אידיאטן, ווילדע אינ־דיאנער, וואס זיי זיינען ! וועמען וואנן זיי צו באשולדיגן אין אזא זאך ! וואס ? איך בין א שווינדלער ! פעלט מיר דען געלט ? צי פארמאג איך ניט פאלאצן און טויזנטער אקער בארן, און אוצרות גאנצע ! איך קאן דאך זיי אלעמען אפ־קויפן מיט זייערע הייזער און ברייזער, מיט זייערע פרויען און קינדער ! "

אבער די געשרייען האבן ווייניק וואס געהאלפן. מען האט קעגן אים געהאט שטארקע באווייזן, לעבעדיקע עדות, מען האט גערעדט און אונטערגעהאנדלט, ביז מען האט באשלאסן, אז סער קאמינג זאל שטילערהייד אונטערשרייבן א פארשפּרע־כען, קיינמאל מער ניט צו שפּילן אין קארטן.

אבער ווי גייט עפעס אן אלט ווערטל: "הימל און ערד האבן געשוואוירן, אז עס זאלן קיין סודות ניט זיין". דייטש פרוי־ען זיינען געזעסן אין די סערער, אונטער בליענדע בוימער און זיי האבן איבער־גערעדט וואס עס האט פאסירט מיט סער קאמינג. מען האט געצויגן מיט די ליפּן, מען האט דערמאנט זכות אבות, מען האט גערעדט רכילות, מען האט געפאלפּלט, און אזוי איז די זאך שוין גאר קיין סוד ניט געבליבן.

"פארוואס שפּילט איר עפעס מער קיין קארטן ניט ?" — האבן געפרעגט באקאנ־טע ביי סער קאמינג.

זיי האבן גאנץ גוט געוואוסט דעם תי־רוץ, נאר זיי האבן זיך געמאכט, אז זיי ווייסן ניט און אין זייערע אויגן האט גע־כרענט א כיטרע פייערל.

דאס האט סער קאמינג ווי געטאן. ער האט געפילט, אזוי ווי מען וואלט אים שטעכן מיט שפּילקעס. פון אלע זייטן האט ער געזעען ווי מען טייטלט אויף מיט די פינגער.

דאן האט ער זיך אנגענומען מיט מוט און ער האט אנגעקלאגט די יעניקע וואס האבן געהאט די באוויזן קעגן אים.

האט זיך דאס אביסל געטומלט וועגן דעם ! די צייטונגען זיינען געווען פול מיט אלע איינצלהייטן. טויזנטער מענשן זיינען געשטאנען ארום דעם ערייכט און געווארט אויף דעם אורטייל. מען קאן דאס אויך פארשטיין. עס איז דאך גענוי דאס זעלבע, ווי מען וואלט אנטרעקט אז דער אן דער אמעריקאנער מיליאנער האט

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפּטיילונג

איין מאל, 5 ס. פּער "אגייט לייז"		פאר 3 מאנאטן,	$2.15
פאר 6 מאנאטן,	$4.00	פאר 1 יאר,	$7.50
פאר א וואך, 20 ס.			
פאר א מאנאטן, 75 ס.			

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

7 רום הויז, פולי מאדערן, אויך פיני־שינג, סליפּינג באלקאני, אין באראום עוועניו, ניט ווייט פון מיין סט. פּרייז, $3.500.

7 רום נייע סטאקא באנגאלאו, הייסע וואסער באהייצונג, אויך פיניש־ינג, אויף פלאָרס, פּרענטש טירן, צוויי סעטס פון פלאמבינג. אויסגעדעקאריט אויפן בעס־טען אופן. 50 פוס לאט, קאסט $10,000 צו בויען. צו פארקויפן פאר $6.500. א גרויסער סנעפּ.

סוויטס צו פארענטן אין די בעסטע בלאקס.

צו פארענטן א 8 רום פולי מאדערן הויז אין 506 באראוס עווע. $45 א מאנאט.

געלט צו לייען אויף 6½ פּראצענט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 53

סטאקא מאדערנע הויז, בעסטער לא־קיישאן, איסט פון מיין סטריט, 5 רומס און וואריטי סאן רום אונטן, 3 רום סוויט אויבן, אויך פלאָרס, הייסע וואסער באהייי־צונג, א נייע הייבסטן מאדערנע הויז, גרויס סער לאט, פאר פלוין $6.800. עס קאסט דריי טויזנט דאלאר מער צו בילדן עס.

7 רום פולי מאדערן קאטעדזש, האדרד וואוד פלאָרס, אין ערשט קלאסיקן צו־שטאנד, אויף א גוטן קאנערנער, נאענט אין נאדט ענד. פּרייז $4.200. אויב איר ווילט א באקעמטע הויז, זעט עס.

אויב איר ווילט א הויז, זעט

ח. פערלמאן און ג. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 MAIN ST. PHONE 51 000

א גוטע 7 אדער 8 רום הויז, איסט פון מיין סטריט, אין סט. רזשאנס דיסטריקט. פּרייז ניט איבער $5,500, פארלאנגט צו אויסלייען אויף א באנקראט אויף אר־פּרעד עוועניו.

א נייער מאדערן 70 קרייסלער קאר און א קלייר טייטל לאט אין גלענוואוד קרעסענט.

THE TRADERS TRUST COMPANY
400 Union Trust Building
Phone 26 891 Evg. 41 853

געשעפט געלעגענהייטן — Business Opportunities

צו פארקויפן א גוטע קאנפעקשאנערי און ריינסטע־גראסעריי סטאר, אויף א גוטער סטריט, דורכשניטלאכער אומזאץ $1,000 א מאנאט, סטאק און פיקסטשערס קאסט $2,000. פאר ווייטערדיקע איינצעל־הייטן שרייבט צו דאס אידישע וואָרט באקס 5864.

ברילן פארלארן

ערגעץ אין די גארטן ענד אומגעגענטן זיינען פארלארן גענאגען א פאר ברילן אין א "קייס". אויפן "קייס" זיינען גע־לעגן". ווער ס'האט געפונען איז געבעטן זיך ווענדן 306 אבערדין, אדער טעל. — 555 89.

פרעזידענט הואווערן באשווינדלט אין קארטן מיט די זעלבע ביליקע מעטאדן, אזוי ווי די שפּילער אין די באנק אויף די שיפן, אדער אין דער אונטערוועלט.

עס איז אזוי אויסגעקומען : אויב דער גערייכט וועט ארויסטראגן אן אנטשיידונג קעגן די ערות (וואס האבן געהאט באַ־וויזע קעגן סער קאמינג), דאן וועט דער נאמען פון סער וויליאם קאמינג ריין געוואשן ווערן. אויב אבער דאס גערייכט וועט די קלאגע אפּוואראן, דאן וועט עס מסילא הייס, אז דער יחסן'דיקער סער קאמינג איז טאקע שולדיק.

קורץ און גוט — דאס גערייכט האט די קלאגע אפּגעוואָרפן. סער קאמינג איז ארויס פון גערייכט זאל מיט אן אראפּגע־לאזטער קאפּ.

אזן דאן האט זיך דאס אנגעהויבן זיין איינזאמער לעבן. ער האט זיך געמוזט צוריקציען פון אלע זיינע אמטן; ער האט מער קיינמאל ניט געקאנט קומען אין דער געזעלשאפט, אזוי איז ער אוועק צו זיין רייך הויז אין סקאטלאנד און ער איז אפּגערייסן געווארן פון יעדן איינעם, אפילו פון דער איינגער משפּחה.

צוליב א שווינדל אין קארטן איז ער געווארן א לעבעדיקער מת.

דאן האט זיך אפּגעשפּילט דערביי נאך א זאך, וואס איז ווערט דערמאנט צו ווע־רען, אז מען דערט שוין יא ווענן יענעם מערקווירדיקן פּראצעס. דער רייכער מאן האט געהאט א כלה, אן אמעריקאנער אר־סטאקראטין. עס איז צווישן זיי, מיט א צייט פארן פּראצעס, געווען תנאים. ווען עס איז ארויס דער אורטייל האט סער קאָ־מינג אריינגעשריבן א בריוול צו זיין כלה אזוי צו זאגן :

"איך באפרי דיך פון אלע פארפליכ־טונגען. איך וויל ניט, אז דו זאלסט דאראן לוידן צוליב מיר".

אבער די כלה האט אים געענטפערט מיט אזא בריוול :

"איך בין גרייט צו טיילן דיין שיק־זאל מיט דיר. אויב א מענש באנייט אפילו אמאל א זינד, איז ער נאך ביי מיר ניט פאר'משפּט. בפרט אז עס איז ביי מיר נאך א ספק, צו דו ביזסט אר־בערהויפּט שולדיק".

אזוי האט זי זיך באשלאסן מקריב צו זיין צוליב איר ליבע.

זייער חתונה איז געפּראוועט געווארן אין קנעכטן. זיי האבן צוזאמען געלעבט אין אפּגעזונדערטע פון גע־זעלשאפטלאכן לעבן. פון אלע פריינט.

מיט א פאר יאר צוריק איז זי גע־שטארבן. איצט איז ער געשטארבן.

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

לייף אינשורענס
כעפער צו האבן א פאליסי און ניט דאר־פן עס. איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

מעדיצינישער מאסאזש
מרס. ה. ע. פאלאוויי, פראס. מאסאזשיס־טין, באהאנדלט פאראליזיס, לאמבעגא, אלע פארמען פון רימאטיזם, טרוקענע באנקעס. 838 סאמערסעט בלאק, טעלע־פאן 066 88; רעז. 410 53.

היים און אפיס פּוינטישער פארלאנגט פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

אוטאמאביל אייגנטימער
פארגעסט ניט, אז עס געדויערט ווייניקער פון א מינוט אומצוקומען פון מאנאקסייד געגן אין אייער אייגענעם גאראדש. פאר $4.50 קאנט איר קויפן א נייע דערפּיני־דונג — א זיכערער מיטל וואס ווענט האלטן די טיר פון אייער גאראדש אפן.

פאר אייגנצאלהייטן
טעלעפאָנירט 33 640
נאך 6 נאכמיטאג
טעלעפאָנירט 36 851

A. MUIR
אוטאָמאָביל ריזיסטער
דוקא פינישינג סטיישאן
פענדערס און באדיס ריפּעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

העמסטיטשינג געמאכט ווייל איר וואָרט
סיילס 5 סענט.
306 KENSINGTON BLDG.

:: צו פארענטן :: FOR RENT

צו פארענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפּארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 668 56.

צו פארענטן א געפּוירנישטע רום מיט אלע באקוועמלאכקייטן אויף 328 מעדענס עווע. (נאענט צו מיין סט. אדער סעלקירק)

צו פארענטן איין רום פון א שלאפן איין א פריוואטער הויס. עלעקטריק, געז און אלע באקוועמלאכקייטן. מעסיקע רענט. זיך ווענדן אין 367 טשארלס סטריט.

וויניפּעג כימש. צו פארענטן אדער צו פארקויפן א 5 רום קאטעדזש, סקרינד וועראנדע אין פראנט און ביים זייט. אינגאנ־צען געפארנישט. אטאכלאס פייער פּרייס און אלע באקוועמלאכקייטן, שרייבט צו דאס אידישע וואָרט באקס 9732.

צו פארענטן 2 רומס מיט א קיטשען, מיט אלע באקוועמלאכקייטן, ש